

SPLOŠNA MATURA IZ PREDMETA SLOVENŠČINA V LETU 2016

Poročilo DPK SM za slovenščino

Vsebina

1	Struktura kandidatov.....	2
1.1	Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih	3
1.2	Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz slovenščine – primerjava po letih.....	4
1.3	Podrobnejša struktura pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2016	6
2	Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2016..	7
2.1	Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah.....	7
2.2	Meje med ocenami.....	9
2.3	Porazdelitev dosežkov po točkovnih ocenah	10
3	Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2016	12
4	Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM	14
4.1	Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita	14
4.2	Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita	15
4.3	Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih.....	15
4.4	Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov	24
4.5	Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah	25
5	Zunanje ocenjevanje in ugovori.....	27
5.1	Zunanje ocenjevanje	27
5.2	Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene.....	28
6	Povzetek.....	29
6.1	Ocena uspeha kandidatov	29
6.2	Ocena kakovosti izpitnih pol.....	30
6.3	Druge ugotovitve	30

Avtorja:

Irena Velikonja, glavna ocenjevalka za slovenščino

dr. Hotimir Tivadar, predsednik DPK SM za slovenščino

Poročilo je potrdila DPK SM za slovenščino na svoji 1. korespondenčni seji, ki je potekala od četrтка, 13. 10. 2016, do petka, 14. 10. 2016.

Ljubljana, november 2016

1 Struktura kandidatov

Statistične podatke za kandidate, ki so se udeležili **spomladanskega izpitnega roka splošne mature**, prikazujemo ločeno glede na njihovo strukturo:

a) **referenčno skupino SM** predstavljajo redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura (brez kandidatov z maturitetnim tečajem, 21-letnikov, odraslih in poklicnih maturantov). Na dosežkih te skupine se postavljajo tudi meje med ocenami.

Okrajšava: ref. skup. SM;

b) **kandidate SM** (ref. skup. SM + ostali SM) predstavljajo tisti, ki opravljajo splošno matura (brez kandidatov poklicne mature, ki opravljajo posamezni izpit splošne mature). To so:

- referenčna skupina SM (redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura) in
- **ostali SM**, to so:
  - kandidati z maturitetnim tečajem,
  - 21-letniki,
  - odrasli,
  - kandidati, ki popravljajo eno ali dve negativni oceni,
  - kandidati, ki opravljajo SM ponovno v celoti,
  - kandidati, ki opravljajo SM v dveh delih, in
  - kandidati, ki izboljšujejo oceno.

Okrajšava: kandidati SM;

c) **kandidate PM** (kandidati poklicne mature s posameznim izpitom pri splošni maturi) predstavljajo tisti, ki ob poklicni maturi (štirje predmeti) dodatno opravljajo posamezni izpit SM.

Okrajšava: kandidati PM.

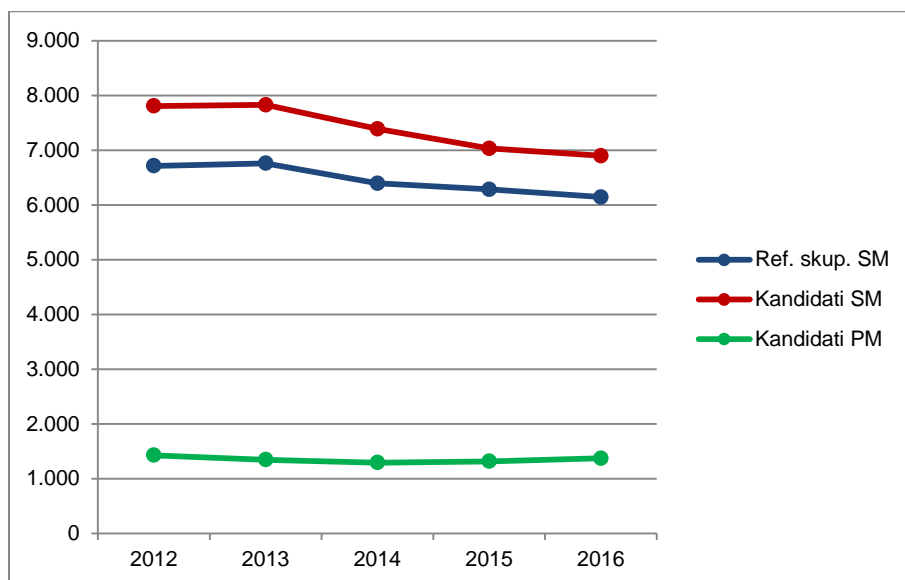
1.1 Struktura kandidatov pri splošni maturi – primerjava po letih

Preglednica 1.1.1 in slika 1.1.1 prikazujeta primerjavo števila udeleženih kandidatov v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2012 do 2016. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2012–2016

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2012	6.715	7.808	1.428
2013	6.759	7.826	1.346
2014	6.396	7.389	1.294
2015	6.283	7.033	1.317
2016	6.145	6.899	1.373

Slika 1.1.1: Udeleženi kandidati pri SM po strukturi – spomladanski izpitni roki 2012–2016

Vir: Državni izpitni center 2016

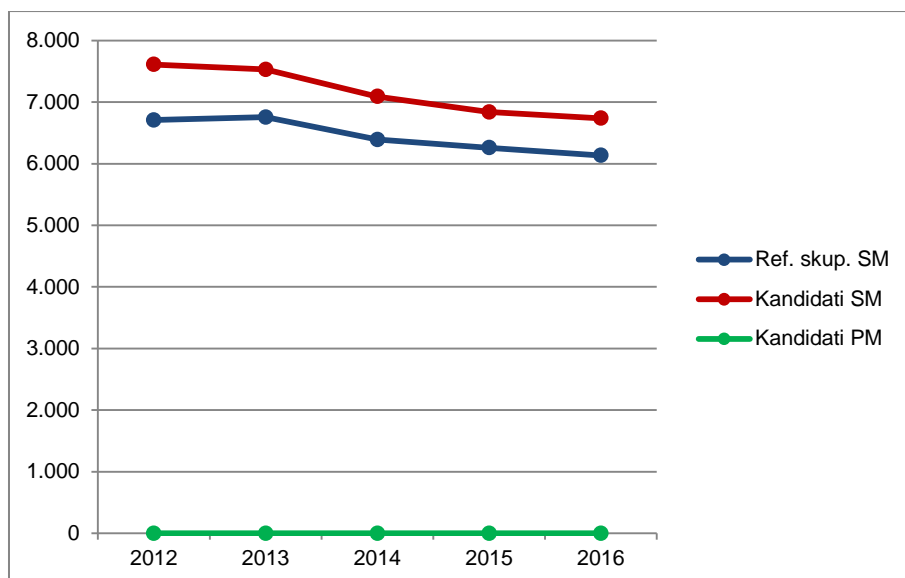
1.2 Struktura kandidatov pri izpitu splošne mature iz slovenščine – primerjava po letih

Preglednica 1.2.1 in slika 1.2.1 prikazujeta primerjavo števila kandidatov, ki so opravljali slovenščino v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2012 do 2016. Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz slovenščine po strukturi – spomladanski izpitni roki 2012–2016

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2012	6.709	7.611	0
2013	6.756	7.529	0
2014	6.392	7.089	0
2015	6.258	6.837	0
2016	6.135	6.737	0

Slika 1.2.1: Udeleženi kandidati pri izpitu SM iz slovenščina po strukturi – spomladanski izpitni roki 2012–2016

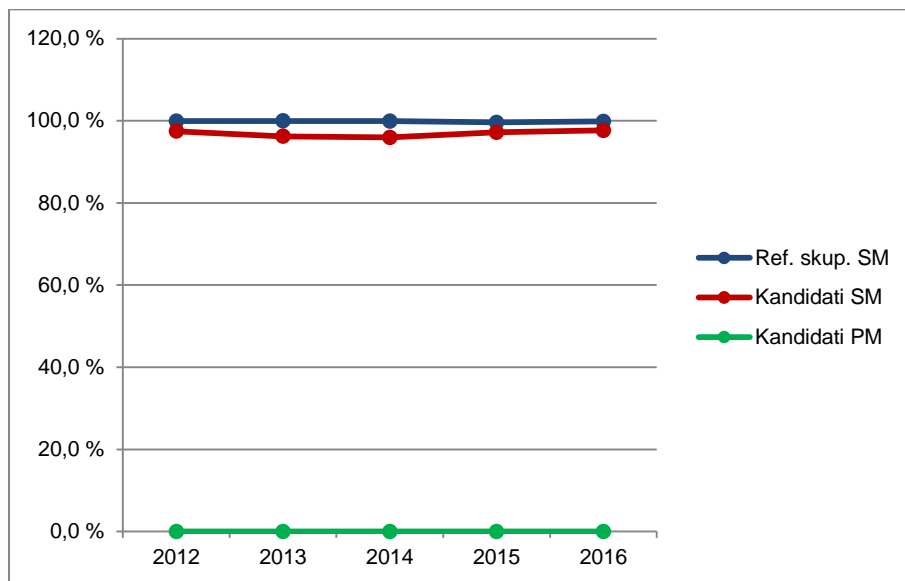
Vir: Državni izpitni center 2016

Preglednica 1.2.2 in slika 1.2.2 prikazujeta primerjavo deleža kandidatov, ki so opravljali slovenščino (preglednica 1.2.1), glede na udeležene kandidate v spomladanskem izpitnem roku splošne mature v letih od 2012 do 2016 (preglednica 1.1.1). Primerjave so prikazane ločeno po strukturi kandidatov.

Preglednica 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine po strukturi – spomladanski izpitni roki 2012–2016

Leto	Ref. skup. SM	Kandidati SM	Kandidati PM
2012	99,9 %	97,5 %	0,0 %
2013	100,0 %	96,2 %	0,0 %
2014	99,9 %	95,9 %	0,0 %
2015	99,6 %	97,2 %	0,0 %
2016	99,8 %	97,7 %	0,0 %

Slika 1.2.2: Delež udeleženih kandidatov pri izpitu SM iz slovenščina po strukturi – spomladanski izpitni roki 2012–2016

Vir: Državni izpitni center 2016

1.3 Podrobnejša struktura pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2016

Preglednica 1.3.1 in slika 1.3.1 prikazujeta število in delež kandidatov, ki so opravljali izpit splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2016. Podatki so prikazani po strukturi kandidatov. (Redni dijaki, ki prvič v celoti opravljajo splošno matura in predstavljajo referenčno skupino SM, so dodatno razdeljeni tudi na izobraževalne programe.)

Preglednica 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2016

	Število	Delež
Splošna gimnazija	4.814	71,5 %
Klasična gimnazija	315	4,7 %
Gimnazija	5.129	76,1 %
Tehniška gimnazija	418	6,2 %
Ekonomska gimnazija	339	5,0 %
Umetniška gimnazija	249	3,7 %
Strokovna gimnazija	1.006	14,9 %
Ref. skup. SM	6.135	91,1 %
Ostali SM	602	8,9 %
Kandidati SM	6.737	100,0 %
Kandidati PM	0	0,0 %

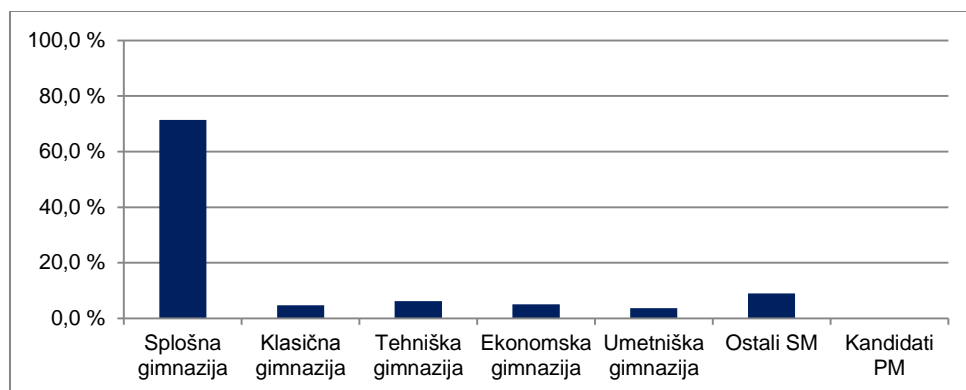
gimnazija = splošna gimnazija + klasična gimnazija

strokovna gimnazija = tehniška gimnazija + ekonomska gimnazija + umetniška gimnazija

ref. skup. SM = gimnazija + strokovna gimnazija

kandidati SM = ref. skup. SM + ostali SM

Slika 1.3.1: Podrobnejša struktura kandidatov pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2016

Vir: Državni izpitni center 2016

2 Analiza dosežkov pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2016

2.1 Porazdelitev dosežkov po odstotnih točkah

Preglednica 2.1.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah pri slovenščini v spomladanskem izpitnem roku SM 2016 v posamezne razrede/intervale, ki obsegajo pet odstotnih točk (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.1.2 in slika 2.1.1 pa delež kandidatov, ki so dosegli manj odstotnih točk od zgornje meje razreda (tj. relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

Preglednica 2.1.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

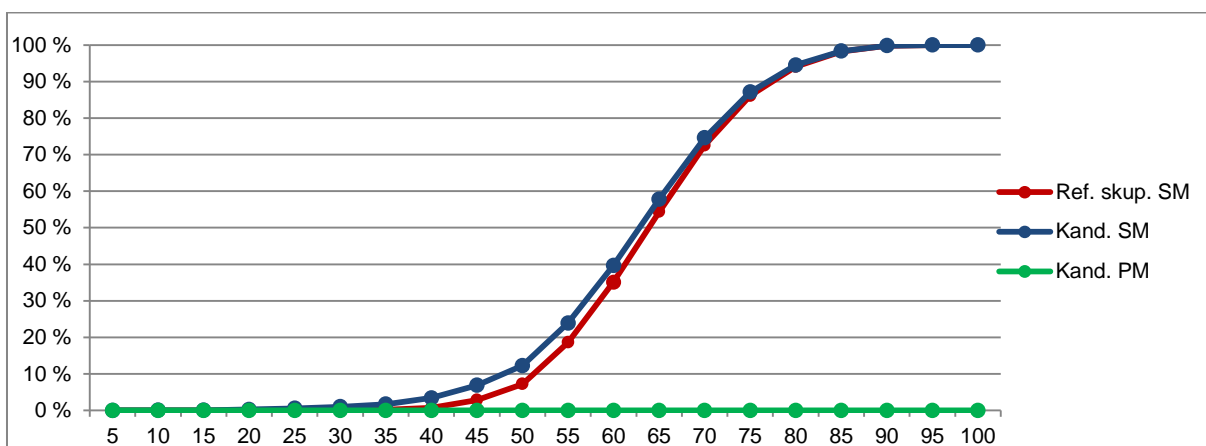
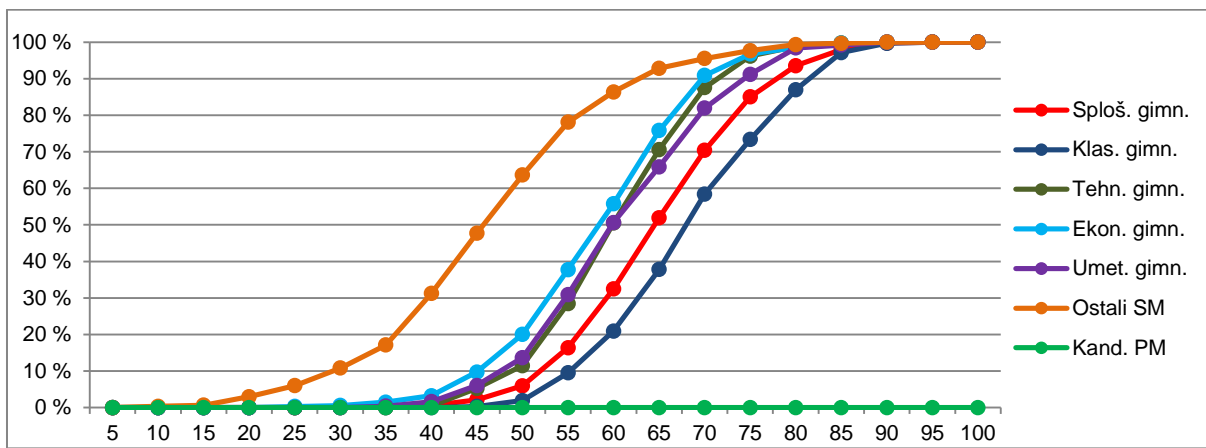
Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
0-5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6-10	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0
11-15	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0
16-20	0	0	0	0	0	0	0	0	14	14	0
21-25	0	0	0	0	1	0	1	1	19	18	0
26-30	1	0	1	0	1	0	1	2	31	29	0
31-35	5	0	5	0	3	1	4	9	47	38	0
36-40	20	0	20	2	6	3	11	31	116	85	0
41-45	78	1	79	20	22	11	53	132	231	99	0
46-50	182	5	187	26	35	19	80	267	363	96	0
51-55	502	24	526	71	60	43	174	700	787	87	0
56-60	774	36	810	92	61	49	202	1.012	1.062	50	0
61-65	938	53	991	84	68	38	190	1.181	1.220	39	0
66-70	888	65	953	71	51	40	162	1.115	1.131	16	0
71-75	705	47	752	36	20	23	79	831	844	13	0
76-80	411	43	454	11	6	18	35	489	499	10	0
81-85	212	32	244	4	4	2	10	254	256	2	0
86-90	86	8	94	1	1	2	4	98	100	2	0
91-95	12	1	13	0	0	0	0	13	13	0	0
96-100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SKUPAJ	4.814	315	5.129	418	339	249	1.006	6.135	6.737	602	0

Preglednica 2.1.2: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Odst. točke	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
5	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
10	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	-
15	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	-
20	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	3 %	-
25	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	6 %	-
30	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	0 %	0 %	0 %	1 %	11 %	-
35	0 %	0 %	0 %	0 %	1 %	0 %	1 %	0 %	2 %	17 %	-
40	1 %	0 %	1 %	0 %	3 %	2 %	2 %	1 %	3 %	31 %	-
45	2 %	0 %	2 %	5 %	10 %	6 %	7 %	3 %	7 %	48 %	-
50	6 %	2 %	6 %	11 %	20 %	14 %	15 %	7 %	12 %	64 %	-
55	16 %	10 %	16 %	28 %	38 %	31 %	32 %	19 %	24 %	78 %	-
60	32 %	21 %	32 %	50 %	56 %	51 %	52 %	35 %	40 %	86 %	-
65	52 %	38 %	51 %	71 %	76 %	66 %	71 %	54 %	58 %	93 %	-
70	70 %	58 %	70 %	88 %	91 %	82 %	87 %	73 %	75 %	96 %	-
75	85 %	73 %	84 %	96 %	97 %	91 %	95 %	86 %	87 %	98 %	-
80	94 %	87 %	93 %	99 %	99 %	98 %	99 %	94 %	95 %	99 %	-
85	98 %	97 %	98 %	100 %	100 %	99 %	100 %	98 %	98 %	100 %	-
90	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-
95	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-
100	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-

Slika 2.1.1: Relativna kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah

Vir: Državni izpitni center 2016

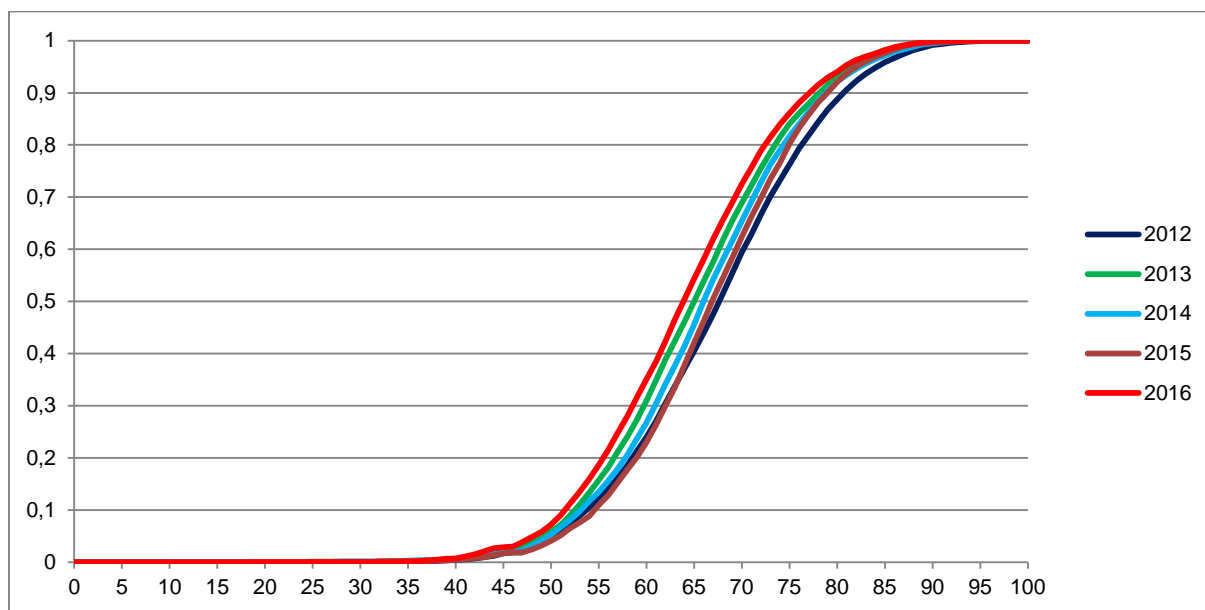
2.2 Meje med ocenami

Preglednica 2.2.1 prikazuje primerjavo mej med točkovnimi ocenami v letih od 2012 do 2016, slika 2.2.1 pa kumulativno frekvenčno porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah za referenčno skupino SM, na kateri se postavljajo meje med točkovnimi ocenami.

Preglednica 2.2.1: Meje med točkovnimi ocenami za zadnjih pet let

Leto	Točkovne ocene						
	2	3	4	5	6	7	8
2012	48	59	65	70	76	81	88
2013	47	57	63	68	74	79	85
2014	48	59	65	70	76	80	86
2015	48	59	65	70	75	80	86
2016	47	57	63	68	74	79	85

Slika 2.2.1: Kumulativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po doseženih odstotnih točkah – referenčna skupina SM

Vir: Državni izpitni center 2016

2.3 Porazdelitev dosežkov po točkovnih ocenah

Preglednica 2.3.1 prikazuje porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah pri slovenščini v spomladanskem izpitnem roku SM 2016 (tj. frekvenčna porazdelitev), preglednica 2.3.2 in slika 2.3.1 pa delež kandidatov s posameznimi točkovnimi ocenami (tj. relativna frekvenčna porazdelitev). Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

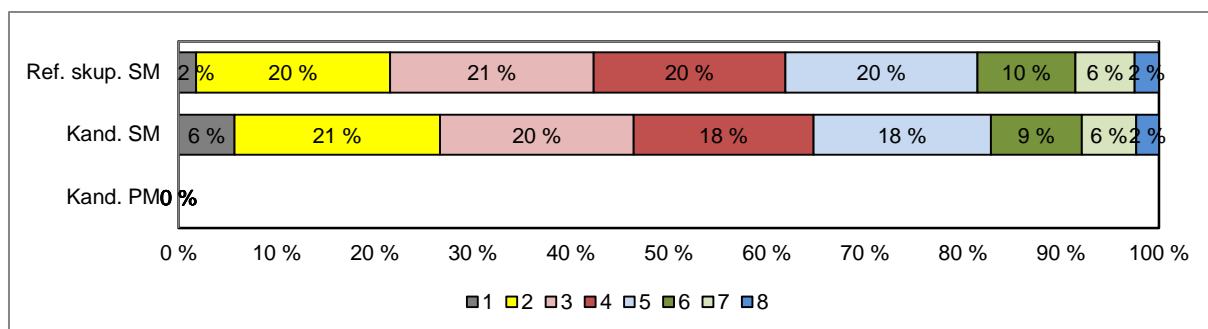
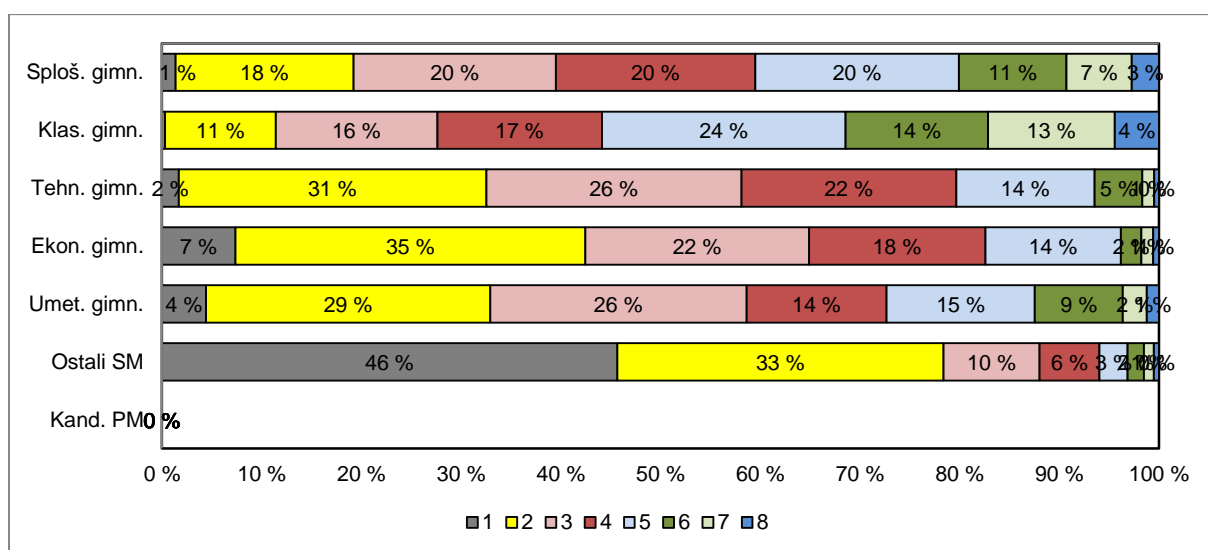
Preglednica 2.3.1: Frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	66	1	67	7	25	11	43	110	385	275	0
2	860	35	895	129	119	71	319	1.214	1.411	197	0
3	976	51	1.027	107	76	64	247	1.274	1.332	58	0
4	963	52	1.015	90	60	35	185	1.200	1.236	36	0
5	983	77	1.060	58	46	37	141	1.201	1.218	17	0
6	520	45	565	20	7	22	49	614	624	10	0
7	315	40	355	5	4	6	15	370	376	6	0
8	131	14	145	2	2	3	7	152	155	3	0
Uspešni	4.748	314	5.062	411	314	238	963	6.025	6.352	327	0
Skupaj	4.814	315	5.129	418	339	249	1.006	6.135	6.737	602	0

Preglednica 2.3.2: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah

Ocena	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
1	1 %	0 %	1 %	2 %	7 %	4 %	4 %	2 %	6 %	46 %	-
2	18 %	11 %	17 %	31 %	35 %	29 %	32 %	20 %	21 %	33 %	-
3	20 %	16 %	20 %	26 %	22 %	26 %	25 %	21 %	20 %	10 %	-
4	20 %	17 %	20 %	22 %	18 %	14 %	18 %	20 %	18 %	6 %	-
5	20 %	24 %	21 %	14 %	14 %	15 %	14 %	20 %	18 %	3 %	-
6	11 %	14 %	11 %	5 %	2 %	9 %	5 %	10 %	9 %	2 %	-
7	7 %	13 %	7 %	1 %	1 %	2 %	1 %	6 %	6 %	1 %	-
8	3 %	4 %	3 %	0 %	1 %	1 %	1 %	2 %	2 %	0 %	-
Uspešni	99 %	100 %	99 %	98 %	93 %	96 %	96 %	98 %	94 %	54 %	-
Skupaj	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %	-

Slika 2.3.1: Relativna frekvenčna porazdelitev kandidatov po točkovnih ocenah

Vir: Državni izpitni center 2016

3 Splošni podatki o kandidatih pri izpitu splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2016

V preglednici 3.1 so zbrani splošni podatki (tj. statistike) o kandidatih, ki so opravljali izpit splošne mature iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2016.

Preglednica 3.1: Splošni podatki o kandidatih pri izpitu SM iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku 2016

	Sploš. gimn.	Klas. gimn.	Gimn.	Tehn. gimn.	Ekon. gimn.	Umet. gimn.	Strok. gimn.	Ref. skup. SM	Kand. SM	Ostali SM	Kand. PM
Število kandidatov	4.814	315	5.129	418	339	249	1.006	6.135	6.737	602	0,00
Povprečni splošni uspeh pri SM*	20,28	22,61	20,43	18,49	16,18	18,13	17,69	20,02	19,88	15,59	-
Povprečni uspeh v 4. letniku SŠ	3,86	4,10	3,88	3,73	3,40	3,64	3,59	3,83	3,77	2,72	-
Povprečni uspeh v 3. letniku SŠ	3,81	4,02	3,82	3,71	3,50	3,71	3,64	3,79	3,73	2,84	-
Povprečna točkovna ocena pri predmetu SM	4,12	4,70	4,16	3,37	3,09	3,49	3,30	4,02	3,84	1,99	-
Povprečna originalna točkovna ocena pri predmetu SM**	4,12	4,69	4,15	3,33	3,06	3,47	3,27	4,01	3,82	1,94	-
Povprečno število odstotnih točk pri predmetu SM	65,08	68,56	65,29	60,27	58,19	60,86	59,72	64,38	62,78	46,51	-
Mediana odstotnega števila točk pri predmetu SM	65	69	65	60	58	60	60	64	63	46	-
Standardni odklon odstotnih točk pri predmetu SM	9,80	9,53	9,82	8,75	9,75	10,00	9,47	9,97	11,49	13,12	-
Povprečna ocena pri predmetu v 4. letniku SŠ	3,44	3,76	3,46	3,22	2,97	3,10	3,10	3,40	3,35	2,54	-
Povprečna ocena pri predmetu v 3. letniku SŠ	3,43	3,77	3,45	3,35	3,04	3,17	3,20	3,41	3,36	2,55	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in točkovne ocene pri predmetu SM*	0,79	0,82	0,79	0,72	0,78	0,79	0,73	0,79	0,79	0,74	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 4. letniku SŠ*	0,74	0,75	0,74	0,63	0,65	0,66	0,64	0,73	0,73	0,65	-
Korelacija splošnega uspeha pri SM in uspeha v 3. letniku SŠ*	0,69	0,73	0,69	0,60	0,61	0,67	0,61	0,68	0,68	0,59	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in uspeha v 4. letniku SŠ***	0,65	0,59	0,64	0,53	0,56	0,61	0,57	0,64	0,66	0,57	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in uspeha v 3. letniku SŠ***	0,65	0,59	0,64	0,53	0,56	0,61	0,57	0,64	0,66	0,57	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 4. letniku SŠ***	0,67	0,62	0,67	0,53	0,59	0,67	0,58	0,66	0,68	0,55	-
Korelacija točkovne ocene pri predmetu SM in ocene pri predmetu v 3. letniku SŠ***	0,65	0,63	0,65	0,49	0,52	0,61	0,53	0,64	0,65	0,51	-
Korelacija notranjega in zunanjega dela pri SM	0,38	0,35	0,38	0,23	0,29	0,36	0,28	0,37	0,46	0,35	-
Neuspešni s PP	1,37	0,32	1,31	1,67	7,37	4,42	4,27	1,79	5,71	45,68	-
Neuspešni brez PP	2,22	0,63	2,13	5,50	10,03	6,43	7,26	2,97	7,05	48,67	-

*Pri izračunu povprečnega splošnega uspeha pri SM so upoštevani samo uspešni kandidati (10 točk ali več). Enako velja tudi za korelacije s splošnim uspehom pri SM.

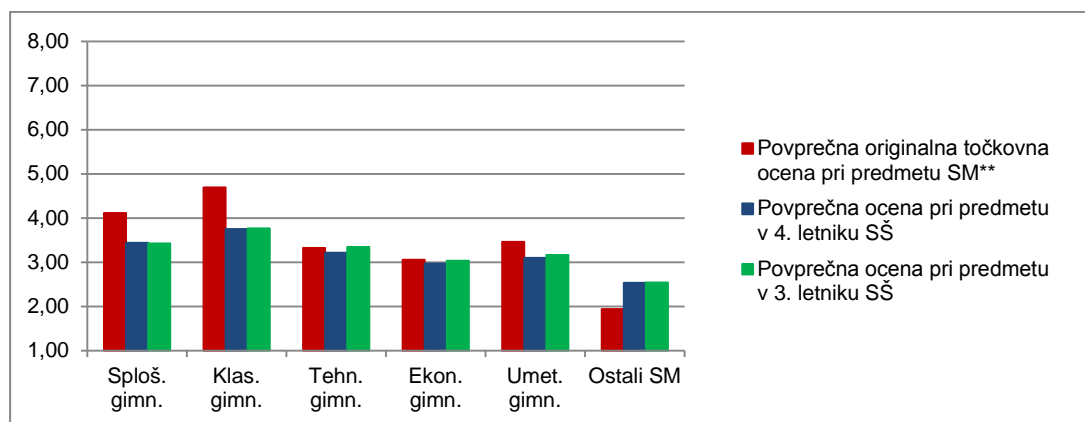
**Originalna točkovna ocena je ocena pri predmetu SM, izračunana iz odstotnih točk, brez upoštevanja PP (pogojno pozitivne) ali upoštevanja ocene iz prejšnjega roka.

***Korelacija z oceno pri predmetu SM se računa z originalno točkovno oceno pri predmetu SM.

Če je manj kakor 30 popolnih parov podatkov, se korelacija ne izračuna.

Slika 3.1 prikazuje primerjavo povprečne originalne točkovne ocene pri izpitu SM iz slovenščine in povprečnih ocen iz slovenščine v 4. in 3. letniku srednje šole. Podatki so prikazani po podrobnejši strukturi kandidatov.

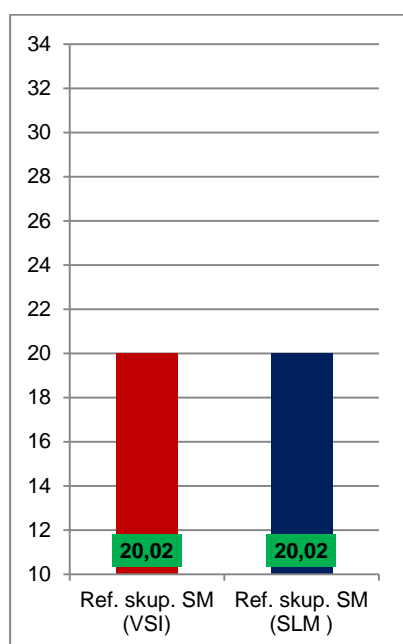
Slika 3.1: Povprečne (točkovne) ocene pri izpitu SM iz slovenščine

Vir: Državni izpitni center 2016

Slika 3.2 prikazuje primerjavo povprečnega splošnega uspeha vseh gimnazijcev, ki so v spomladanskem izpitnem roku 2016 prvič v celoti opravljali splošno maturo (ref. skup. SM – VSI), in gimnazijcev, ki so v tem izpitnem roku prvič v celoti opravljali izpit SM iz slovenščine (ref. skup. SM – SLM).

Slika 3.2: Povprečni splošni uspeh pri SM in pri izpitu SM iz slovenščine

Vir: Državni izpitni center 2016

4 Vsebinska analiza dosežkov za referenčno skupino SM

4.1 Vsebinska analiza dosežkov pri zunanjem in notranjem delu izpita

Preglednica 4.1.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM pri zunanjem in notranjem delu izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2016.

Preglednica 4.1.1: Osnovni statistični podatki

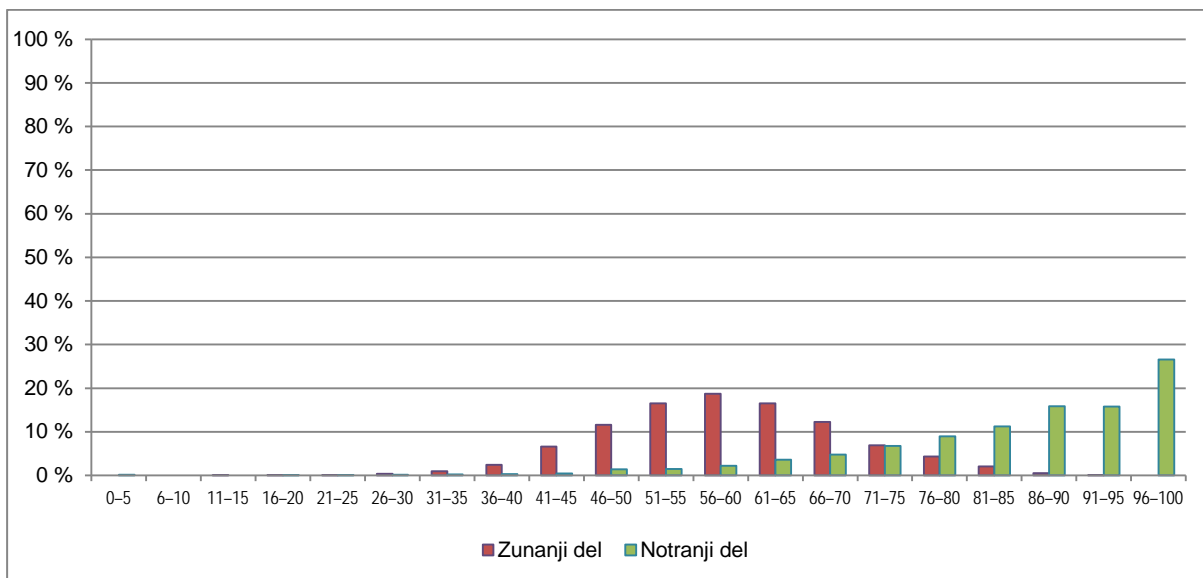
	Zunanji del	Notranji del
Število kandidatov	6.135	6.135
Povprečno število odstotnih točk	47,05	17,32
Standardni odklon odstotnih točk	8,60	2,79
Maksimalno število odstotnih točk	75,25	20,00
Povprečna težavnost	0,59	0,87

Preglednica 4.1.2 in slika 4.1.1 prikazujeta relativno frekvenčno porazdelitev referenčne skupine SM po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2016.

Preglednica 4.1.2: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Odstotki	Zunanji del	Notranji del
0–5	0 %	0 %
6–10	0 %	0 %
11–15	0 %	0 %
16–20	0 %	0 %
21–25	0 %	0 %
26–30	0 %	0 %
31–35	1 %	0 %
36–40	2 %	0 %
41–45	7 %	0 %
46–50	12 %	1 %
51–55	17 %	1 %
56–60	19 %	2 %
61–65	17 %	4 %
66–70	12 %	5 %
71–75	7 %	7 %
76–80	4 %	9 %
81–85	2 %	11 %
86–90	0 %	16 %
91–95	0 %	16 %
96–100	0 %	27 %
SKUPAJ	100 %	100 %

Slika 4.1.1: Relativna frekvenčna porazdelitev po dosežkih pri zunanjem in notranjem delu izpita

Vir: Državni izpitni center 2016

4.2 Vsebinska analiza dosežkov po posameznih delih izpita

Preglednica 4.2.1 prikazuje osnovne statistične podatke za referenčno skupino SM po posameznih delih izpita iz slovenščine v spomladanskem izpitnem roku SM 2016.

Preglednica 4.2.1: Osnovni statistični podatki po posameznih delih izpita

	Izpitna pola 1	Izpitna pola 2	Ustni izpit
Število kandidatov	6.135	6.135	6.135
Povprečno število odstotnih točk	30,68	16,33	17,32
Standardni odklon odstotnih točk	6,06	3,56	2,79
Maksimalno število odstotnih točk	50,00	30,00	20,00
Povprečna težavnost	0,61	0,54	0,87

4.3 Vsebinska analiza dosežkov po nalogah in vprašanjih

Kandidati pišejo izpitno polo 1 (IP 1) in izpitno polo 2 (IP 2) ter opravljajo ustni izpit. IP 1 je šolski esej, kandidati izbirajo med dvema tipoma eseja, razpravljalnim in razlagalnim/interpretativnim. Šolski esej pišejo na osnovi literarnih besedil iz razpisanega tematskega sklopa. IP 2 je razčlemba neumetnostnega (izhodiščnega) besedila in tvorjenje krajšega neumetnostnega besedila.

4.3.1 IP 1

Šolski esej je pisalo 6.135 kandidatov. V nadaljevanju navajamo nekaj statističnih podatkov o rezultatih: povprečno štev. odstotnih točk: 64,38; povprečno štev. absolutnih in relativnih točk: 30,68; indeks objektivnosti: 0,67; indeks težavnosti: 0,61; število tretjih ocenjevanj: 424 (tj. 6,9 %), 50 točk (vse možne točke) sta dosegla 2 kandidata.

Kandidat s pisanjem šolskega eseja dokaže, da zna o besedilih izbranega tematskega sklopa po podanih smernicah napisati vsebinsko smiselno in zaokroženo ter koherentno, slogovno ustrezno in jezikovno pravilno besedilo.

Naslov tematskega sklopa za letošnjo splošno maturo je bil *Vse srečne družine so si podobne, vsaka nesrečna družina pa je nesrečna po svoje (L. N. Tolstoj)*, tematika eseja je bila torej povezana z družino. V razpisanem tematskem sklopu sta bila dva romana, in sicer *Ločil bom peno od valov* slovenskega pisatelja Ferija Lainščka in *Ana Karenina* ruskega realista Leva Nikolajeviča Tolstoja. Na podlagi teh dveh romanov so kandidati po predloženih smernicah pisali razpravljalni in razlagalni/interpretativni esej, za drugega je bil podan tudi odlomek iz romana *Ana Karenina*.

4.3.1.1 Razpravljalni esej

Razpravljalni esej je pisalo 5.973 kandidatov (tj. 97,35 %), v povprečju so dosegli 30,63 točke; indeksi so: indeks težavnosti: 0,61; indeks diskriminativnosti: 0,54; indeks objektivnosti: 0,66.

Naslov razpravljalnega eseja je bil *Izvenzakonski razmerji Ane Karenine in Elice Spransky*. V postavki A so morali kandidati predstaviti razmere v Anini in Eličini družini v času, ko začeta navezovati zunajzakonsko razmerje. V postavki B so morali pojasniti, kaj je Ano in Elico pritegnilo pri Vronskem in Andiju, ter iz vsakega romana predstaviti dogodek, ko ženski spoznata, da sta se zaljubili. V postavki C so morali kandidati primerjati družbene in osebno-čustvene razloge, zaradi katerih Ana in Vronski v svojem razmerju ne moreta biti srečna, Elica in Andi pa sta lahko. V postavki Č so morali kandidati presoditi, kdo od obeh ljubimcev, Vronski ali Andi, je bil za svojo ljubezen pripravljen več tvegati.

Postavka A (IT: 0,70) za kandidate ni bila zahtevna, povprečno so dosegli 4,20 točke od 6 možnih. Točkovanje postavke je bilo razdeljeno na 3 točke za predstavitev razmer v Anini družini in na 3 točke za predstavitev razmer v Eličini družini (3 + 3 točke). Kandidati so točke izgubljali zaradi nenatančnosti: niso predstavljali razmer v družinah v času navezovanja zunajzakonskih razmerij žensk, ampak družinske razmere na splošno; niso predstavljali družinskih razmer v celoti (vključno z otrokom), ampak so se osredinili le na odnos med zakoncema v času navezovanja zunajzakonskih razmerij. Postavka B (IT: 0,65) je bila za kandidate najzahtevnejša, povprečno so dosegli 7,75 točke od 12 možnih. Točkovanje postavke je bilo razdeljeno na dva dela, in sicer na pojasnilo (4 + 4 točke za vsako od žensk) in na predstavitev dogodka (2 + 2 točki za vsako od žensk). Kandidati so prvi del naloge reševali dobro; točke so izgubljali predvsem zaradi tega, ker niso pojasnjevali, ampak so le opisovali lastnosti ljubimcev – postavke torej niso reševali na ustrezni taksonomski stopnji. V drugem delu postavke, kjer so morali kandidati predstaviti ustrezen dogodek, so pogosteje za Ano izbrali napačen dogodek. Navodilo je zahtevalo, da kandidati z dogodkom ponazorijo trenutek, ko ženski spoznata, da sta se zaljubili, – za Ano so pogosto izbrali trenutek, ko Ana izda svojo zaljubljenost (konjske dirke) ali ko se Vronskemu preda, kar pa sta napačna dogodka. Kandidatom je bilo lažje izbrati ustrezen dogodek za Elico (kopanje v Muri); verjetno zato, ker je Lainščkov roman krajši in je bil za kandidate vsebinsko lažje obvladljiv. Postavka C (IT: 0,66) je od kandidatov zahtevala primerjavo, povprečno so dosegli 5,29 točke od 8 možnih. Izkazala se je za podobno zahtevno kot postavka B, vendar je bila postavka B za kandidate težka predvsem zaradi zahtevane vsebinske natančnosti (natančno poznavanje vsebine romanov), postavka C pa zaradi zahtevnosti načina ubeseditve (obvladovanje načinov razvijanja teme). Za vse točke je moral kandidat primerjavo izpeljati vsebinsko in strukturno ustrezno; to pomeni, da je morala imeti primerjava uvodno tezo in dva do tri člene primerjave ter vsebinsko vključene oboje razloge, ki so jih zahtevala navodila (družbene in osebno-čustvene). Mogoče so bile delne rešitve, in sicer do 6 točk, če je kandidat izpeljal primerjavo, vendar ni vključil obojih razlogov, ter do 4 točke, če je le navajal razloge, vendar jih ni primerjal. Izkazalo se je, da mnogi kandidati še vedno ne obvladajo primerjanja, zato so tudi izgubljali točke. Nekateri so točke izgubljali zaradi skromnosti primerjave, slabe razlage, poenostavljanja ... Poudariti velja, da je bila možnost rešitev zelo raznovrstna, saj je bilo elementov za primerjavo res veliko. Postavka Č (IT: 0,71) je bila za kandidate najlažja, zahtevala je njihovo presojo, kdo od obeh

Ljubimcev je bil za ljubezen pripravljen več tvegati. Povprečno so dosegli 2,85 točke od 4 možnih. Kandidati so se precej enakovredno odločali za oba ljubimca in različno poglobljeno utemeljevali svojo izbiro, od česar je bilo odvisno tudi število pridobljenih točk.

Izkazalo se je, da vsebinski del eseja za kandidate na splošno ni bil prezahteven, saj se IT za vsebinske postavke gibljejo med 0,65 in 0,71, kar kaže tudi na to, da so bile postavke po težavnosti precej uravnotežene. Pod spodnjo mejo IT so kot običajno le dodatne točke za vsebino. (Lani so se IT gibali med 0,61 in 0,78; to kaže na večjo uravnoteženost vsebinskih postavk po težavnosti v letošnjem eseju.)

V razdelku *Jezik* se ocenjujejo jezikovna pravilnost, slog in zgradba eseja. Indeksi težavnosti pri posameznih jezikovnih postavkah so zelo različni, najnižji pa pri jezikovni pravilnosti (IT: 0,21). Jezikovna pravilnost je po lanskem zvišanju spet padla (lani: 0,26; predlani: 0,23) – splošna opismenjenost kandidatov se torej niža. Kandidati nimajo večjih težav z zgradbo eseja (uvod, koherentnost, odstavčnost ...), saj je IT v tej postavki najvišji (0,83) in podoben lanskemu (0,84). IT za slog je letos 0,61, tudi ta je primerljiv z lanskim (0,59). Tudi v jezikovnem delu so pod spodnjo mejo IT dodatne točke.

Indeks diskriminativnosti je pri vseh vsebinskih in jezikovnih postavkah ustrezen in uravnotežen.

Indeksa objektivnosti 0,80–0,90 pri tem tipu esejske naloge običajno ne dosegamo, povprečen je 0,66. Ta podatek kaže, da je objektivnost tega tipa eseja v porastu (lani: 0,63; predlani: 0,62). Najvišja indeksa objektivnosti sta dosegli vsebinska postavka B (0,63) in jezikovna pravilnost (0,59), najnižji pa je indeks objektivnosti pri dodatnih točkah (0,29) in pri slogu (0,30).

4.3.1.2 Razlagalni/interpretativni esej

Interpretativni esej je pisalo 162 kandidatov (to je 2,65 %), ki so v povprečju dosegli 32,95 točke. Indeks težavnosti je bil 0,66, indeks diskriminativnosti je bil 0,59 in indeks objektivnosti je bil 0,83.

Odlomek za pisanje interpretativnega eseja je bil vzet iz Tolstojevega romana *Ana Karenina* (Lev N. Tolstoj: *Ana Karenina*. 2. knjiga. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2015. 385–387.) in se je tematsko dotikal duševnih stisk otroka Serjože, ki ga je mati Ana zapustila zaradi odhoda z ljubimcem Vronskim. V postavki A so morali kandidati odlomek umestiti v celotno dogajanje in otrokove prejšnje stiske ponazoriti z dvema prizoroma iz romana. V postavki B so morali pojasniti, kako se v odlomku kaže nasprotje med dečkovo zunanjo podobo in vedenjem ter njegovimi resničnimi občutji. Postavka C je od kandidatov zahtevala pojasnilo, kako je v odlomku prikazan Serjožev odnos do očeta, in razlago, kako sta na ta odnos vplivala mati in oče. V postavki Č so morali kandidati presoditi, ali je otroška stiska, prikazana v romanu, značilna le za 19. stoletje ali je brezčasna.

Postavka A (IT: 0,61) je bila od vseh vsebinskih postavk za kandidate najzahtevnejša, v povprečju so dosegli 4,91 točke od možnih 8. Postavka je zahtevala natančno poznavanje vsebine romana, saj je Serjoža literarna oseba, ki se v romanu pojavi le nekajkrat, vendar pa je za Anino življenje zelo pomemben in vpliva tudi na njen odnos do ljubimca. Kandidati so imeli težave z natančnim umeščanjem odlomka v celotno dogajanje in z natančnim povzemanjem prizorov iz drugih delov romana, ki bi ponazarjali otrokovo stisko. Rešitve kandidatov so bile v tej postavki presplošne in nenatančne, zato so izgubljali točke. Točkovna ocena pri postavki je bila razdeljena na tri dele, in sicer: 2 točki za umestitev odlomka in 3 + 3 točke za ponazoritev dveh otrokovih prejšnjih stisk. Bolje so kandidati reševali postavko B (IT: 0,69), ki je zahtevala natančno interpretacijo priloženega odlomka; v povprečju so dosegli 5,53 točke od možnih 8. Skozi interpretacijo so morali ugotoviti, da se Serjoževa zunanja podoba razlikuje od njegovih notranjih občutij, pri čemer so morali izpostaviti dečkovo nebesedno govorico, ki izdaja pravo resnico o njem. Od natančnosti interpretacije oziroma poglobljenosti razlage je bilo odvisno, s koliko točkami je bila postavka ocenjena. Ker se za pisanje interpretativnega eseja praviloma odločajo kandidati, ki interpretacijo razmeroma dobro obvladajo, se

je ta postavka izkazala za najmanj zahtevno. Postavka C (IT: 0,66) je bila srednje zahtevna, kandidati so v povprečju dosegli 6,55 točke od 10 možnih. Točkovanje je bilo dvodelno, in sicer 4 točke za pojasnilo, kako se v odlomku kaže Serjožev odnos do očeta, in 6 točk za razlago, kako sta na ta odnos vplivala oče in mati. Prvi del naloge so kandidati reševali bolje, saj so odgovor našli v odlomku; drugi del naloge jim je povzročal večje težave, saj je zahteval natančno poznavanje celotnega romana. Kandidati so vpliv razlagali večinoma premalo poglobljeno, zato so v tem delu izgubljali točke. Postavka Č se je izkazala za najlažjo (IT: 0,72), v povprečju so kandidati dosegli 2,87 točke od 4 možnih. Število točk, ki so jih dosegli kandidati, je bilo odvisno od prepričljivosti argumentiranja izbrane možnosti.

Indeksi težavnosti za posamezne vsebinske postavke se gibljejo med 0,61 in 0,72 ter kažejo, da esej na splošno za kandidate ni bil prezahteven. Najtežje so bile tiste postavke, ki so zahtevale poznavanje celotnega romana in se niso nanašale le na odlomek.

Pri vseh treh jezikovnih postavkah so IT višji kot pri razpravljalnem eseju, saj interpretativni esej praviloma pišejo boljši kandidati, ki so bolj opismenjeni. Indeksi težavnosti za posamezne jezikovne postavke so: jezikovna pravilnost: 0,37; slog: 0,75; zgradba: 0,87. Bistveno višji kot pri razpravljalnem eseju je IT jezikovne pravilnosti, saj je razlika med esejema 0,16 v korist interpretativnega, kar kaže na to, da interpretativni esej pišejo kandidati, ki jezik bolje obvladajo (vendar je tudi njihova splošna opismenjenost slaba).

Indeks diskriminativnosti je ustrezen, v povprečju je 0,59 (lani 0,51).

Indeks objektivnosti je 0,83, kar je razveseljiv podatek, saj je znotraj razpona ustreznosti; lani je bil z 0,79 na meji ustreznosti. Indeks objektivnosti je pri interpretativnem eseju praviloma višji kot pri razpravljalnem, saj prvega piše manj kandidatov, zato je tudi skupina ocenjevalcev manjša in usklajenost med njimi večja.

Komentar: Mnogo več kandidatov se je odločilo za pisanje razpravljalnega eseja. Interpretativni esej je pisalo le 2,65 % kandidatov, kar pomeni, da je število kandidatov, ki so se odločili za pisanje tega tipa eseja, spet padlo. V zadnjih letih se kaže pri številu kandidatov, ki se odločajo za interpretativni esej, precejšnje nihanje (letos: 2,65 %; lani: 6,24 %; leta 2014: 2 %; leta 2013: 6,41 %). Praviloma se za interpretativni esej odločajo boljši kandidati, vendar se za pisanje tega tipa eseja odločajo preudarno. Letos so tudi boljši kandidati očitno presodili, da bodo lažje dobro napisali razpravljalni esej, saj so bila navodila za interpretativni esej zaradi izbranega odlomka, teme in obsežnosti romana na prvi pogled precej zahtevna. Tisti, ki so ta tip eseja izbrali, pa so v povprečju dosegli v vseh ocenjenih postavkah višji rezultat kot kandidati pri razpravljalnem eseju.

V povprečju so rezultati IP 1 nekoliko nižji od lanskih. Lani so kandidati pri eseju dosegli v povprečju 31,59 točke, letos pa 30,68. Indeks težavnosti letošnje IP 1 je bil za 0,02 nižji kot lani, vendar pa je letošnji indeks objektivnosti za 0,02 višji kot lanski. Vsebinsko esej ni bil zahtevnejši kot lanski, po težavnosti so bile letošnje naloge celo bolj uravnotežene kot lanske (velja predvsem za razpravljalni esej). Kljub temu da je roman *Ana Karenina* zelo obsežen in je pri marsikom kvantiteta besedila zbuja pomisleke, se je izkazalo, da to za kandidate ni predstavljalo posebne težave (oziroma nič večje kot v preteklih letih, ko so bila v maturitetnem sklopu manj obsežna besedila).

Zadovoljni smo lahko s povečanjem indeksa objektivnosti, saj to pomeni, da ocenjevalci ocenjujemo vse bolj usklajeno; še posebej je pomembno, da smo pri interpretativnem eseju dosegli območje ustreznosti (0,83), kar se v prejšnjih letih ni zgodilo. Slabša povprečna ocena eseja je v največji meri posledica padca splošne pismenosti, trend slabega obvladovanja jezikovne pravilnosti se nadaljuje, saj je letošnja ocena jezikovne pravilnosti zelo nizka. Lansko izboljšanje torej ni pomenilo, da se je trend pismenosti obrnil navzgor, ampak je bil le izjema v prej prepoznanim pravilu, da splošna pismenost iz generacije v generacijo pada, kar vpliva tudi na uspeh pisanja šolskega eseja na maturi.

4.3.2 IP 2

IP 2 je pisalo 6.135 kandidatov, ki so v povprečju dosegli 65,31 točke (tj. 16,33 relativne točke). Povprečni indeks težavnosti je bil 0,54. Glede na lansko leto so bili rezultati pri IP 2 slabši, saj so kandidati lani v povprečju dosegli 73,74 točke (tj. 18,43 relativne točke).

Maksimalno število točk je bilo 110 (od 120 možnih), dosegel jih je 1 kandidat.

Izpitna pola 2 bolj celovito preverja sporazumevalne zmožnosti kandidatov, tj. razumevanje, analiziranje in vrednotenje izhodiščnega besedila določene neumetnostne besedilne vrste z različnih vidikov ter s tem tudi vse pomembne sestavine in cilje učnega načrta. Izpitna pola je sestavljena tako, da v ustreznih deležih vključuje naloge za preverjanje vseh vrst razčlemb neumetnostnega besedila: pomensko, okoliščinsko, glasoslovno s pravorečjem, pravopisno, besedoslovno, oblikoslovno, skladijsko, besedotvorno, slogovno in besediloslovno.

Naloge preverjajo tako znanje kot različne zmožnosti na treh taksonomskih stopnjah: 1) dobesedno razumevanje, poznavanje dejstev, teorij, postopkov ...; 2) razumevanje s sklepanjem, preoblikovanje, razlaganje, prenos znanja, analiza, razčlenjevanje ...; 3) ustvarjalno oziroma kritično razumevanje, sinteza, ocenjevanje z utemeljevanjem, ustvarjalna uporaba ...

Izhodiščno besedilo letošnje IP 2 je bilo publicistično besedilo z naslovom *Dve materi, dve domovini pa en sam deček*. Kandidati so morali pokazati svoje sporazumevalne zmožnosti v 26 nalogah, pri čemer so v zadnji nalogi tvorili neumetnostno besedilo (javno vabilo).

Ker se vse naloge v IP 2 navezujejo na izhodiščno besedilo, presojamo veljavnost in ustreznost indeksov težavnosti in diskriminativnosti z vidika celote. Pri IP 2 ne analiziramo indeksa objektivnosti, saj so bile naloge ocenjene samo enkrat, razen nalog mejnega kontrolnega ocenjevanja in omejenega kontrolnega drugega ocenjevanja.

4.3.2.1 Indeks težavnosti

Indeks težavnosti IP 2 je 0,54, kar je precej nižje kot lani (0,61); v zadnjih petih letih je bil ta vedno višji, kar pomeni, da je bila letošnja IP 2 za kandidate težja kot v preteklih letih. Nobena naloga ni imela IT pod 0,10 in nobena nad 0,90, kar pomeni, da so imele vse naloge IT v razponu ustreznosti (0,10–0,90). Težje naloge so bile tiste z IT pod 0,50, takih nalog je deset (naloge: 3, 4, 6, 8, 13, 14, 17, 19, 22 in 24). Lažje naloge so bile tiste z IT nad 0,80 (naloge: 1, 5, 7, 20).

V nadaljevanju predstavljamo karakteristike za izstopajoče naloge.

a) Naloge z visokim IT

5. naloga: Izhodiščno besedilo je razdeljeno na naslovje, uvodni del in odstavke, dodana je tudi fotografija. 5.1 Katere vloge imajo posamezni deli izhodiščnega besedila? Na črtice pred opredelitvijo vloge zapišite ustrezno črko ustreznega poimenovanja dela besedila. 5.2 Kakšna je vloga fotografije?

V nalogi 5.1 je imel kandidat podana poimenovanja vlog besedila (razvijanje teme, povzetek besedila, napoved ene od glavnih tem besedila, napoved podteme) in dele besedila (naslov, uvodni odstavek, mednaslov, posamezni odstavki). Povezati je moral ustrezne rešitve (2 točki). V nalogi 5.2 je moral samostojno zapisati odgovor, pri čemer se jezikovna pravilnost odgovora ni ocenjevala (1 točka). Celotna naloga spada v besediloslovje, je na drugi taksonomski stopnji, prvi del naloge je zaprtega tipa, drugi del pa odprtega tipa. IT je 0,90, kar je na meji ustreznosti (povprečno število točk je 2,70 od 3 možnih točk) – večina kandidatov je nalogo rešila pravilno. Indeks diskriminativnosti je tik nad mejo ustreznosti (0,21).

Kandidati so nalogo uspešno reševali, ker preverja zelo osnovno znanje. Poleg tega v prvem delu naloge nismo zahtevali poimenovanj, ampak so kandidati le povezovali ponujene rešitve, kar je zanje lažje.

7. naloga: Ali naslednje trditve ustrezajo vsebini izhodiščnega besedila? Obkrožite DA oziroma NE. V nadaljevanju je bilo podanih šest trditev.

Naloga je bila pomenska, na drugi taksonomski stopnji in zaprtega tipa. IT je 0,86, ID je 0,18, kar je pod mejo ustreznosti, – naloga je bila torej (pre)lahka in ni ločevala boljših kandidatov od slabših.

1. naloga: S podatki iz izhodiščnega besedila dopolnite naslednje povedi. Kandidati so morali povedi dopolniti s podatki o tvorcu besedila, času objave, imenu rubrike in naslovniku besedila.

Naloga je bila okoliščinska, na prvi taksonomski stopnji, zaprtega tipa. IT je 0,82, ID je 0,29, kar je ustrezno. Naloga je bila tako dobro reševana, ker preverja splošno in osnovno jezikovno in pravopisno zmožnost ter ker gre za nalogo, ki se pojavlja v skoraj vsaki izpitni poli.

20. naloga: Kako bi pravopisno pravilno nadomestili podčrtani del povedi? Obkrožite črki pred pravilnima odgovoroma. *Takrat je bila stara 13 let.* V nadaljevanju je bilo podanih šest možnosti zapisa, od katerih sta bili dve pravopisno pravilni. Vsaka pravilna obkrožitev je bila ocenjena z 1 točko.

Gre za pravopisno nalogo zaprtega tipa, na drugi taksonomski stopnji. IT je 0,82, ID je 0,22, kar je ustrezno. Kandidati so nalogo uspešno reševali, kar je razveseljivo, saj naloga preverja osnovno znanje pravopisa. Verjetno bi bila naloga slabše reševana, če bi morali kandidati sami zapisati pravilni rešitvi.

Ugotovila sem, da so bile naloge z visokim IT dobro zastavljene, izjema je le naloga 7, ki je bila prelahka in ni dobro ločevala kandidatov. Trditve v nalogi 7 bi morale bolje preverjati razumevanje besedila, tako da bi bil med trditvami tudi kakšen težji primer, ali pa bi morale biti točkovanje naloge nekoliko bolj strogo. Ostale tri naloge so kandidati uspešno reševali, ker so preverjale zelo osnovno in splošno sporazumevalno zmožnost, vendar mora izpitna pola zaradi uravnoveženosti vsebovati tudi lažje primere.

b) Naloge z nizkim IT

8. naloga: Pojasnite, zakaj so v Jugoslaviji vrnitvi »izgubljenega sina« iz Nemčije pripisovali tako velik pomen. Odgovor zapišite v povedi.

To je bila naloga z najnižjim indeksom težavnosti, in sicer 0,25. Indeks diskriminativnosti je bil 0,15, kar je pod mejo ustreznosti. Naloga je bila pomenska in pravopisna, preverjala je namreč razumevanje besedila (2 točki), odgovor je moral biti zapisan v jezikovno pravilni povedi (1 točka). Vsebinski del naloge je bil na tretji taksonomski stopnji, saj je zahteval sintezo in kritično razumevanje izhodiščnega besedila. Naloga je bila slabše reševana, ker je od kandidatov zahtevala poglobljeno razumevanje in splošno razgledanost ter ustrezno ubeseditev razmisleka, kar je bilo za mnoge pretežko. Podatek o ID kaže, da so nalogo dobro reševali tudi kandidati, ki so celotno izpitno polo sicer reševali slabše, kar ni presenetljivo, saj za uspešno reševanje te naloge ni bilo dovolj le splošno šolsko oziroma naučeno znanje

3. naloga: O čem govori izhodiščno besedilo? Navedite prevladujočo temo.

Indeks težavnosti te naloge je bil 0,32, indeks diskriminativnosti pa le 0,03 – indeksi pokažejo, da naloga ni v mejah ustreznosti. Naloga je bila pomenska, na drugi taksonomski stopnji in odprtega tipa. Kandidati so nalogo reševali slabo, ker so bili pri podajanju odgovora premalo natančni, presplošni. Večina kandidatov je napisala, da je tema besedila Ivan Pirečnik ali življenje Ivana Pirečnika. Ustrezen

odgovor je vrnitev Ivana Pirečnika, le malo kandidatov je v odgovoru navedlo vrnitev, ki je prevladujoča tema besedila. Določanje teme besedila je sicer postopek, ki ga kandidati načeloma obvladajo, v preteklih izpitnih polah naloge, ki so preverjale določanje teme besedila, praviloma niso izstopale. Predvidevam, da bi bila naloga boljše reševana, če bi bila zaprtega tipa. Zdi se namreč, da kandidati vse težje prihajajo do samostojnih rešitev, predvsem pa imajo s tvorbo samostojnih rešitev težave kandidati, ki se sicer učno snov dobro naučijo.

19. naloga: Opazujte naslov izhodiščnega besedila. (Naslov besedila je bil *Dve materi, dve domovini pa en sam deček.*) Naloga 19.1 se je glasila: Ustrezno dopolnite poved. V naslovu je uporabljen veznik _____, ki izraža _____ pomensko razmerje v povedi. (2 točki) Naloga 19.2: Ali je naslov pravopisno pravilno zapisan? Obkrožite pravilno rešitev in utemeljite svoj odgovor v povedi. Za pravilno obkrožitev so kandidati dobili 1 točko, za pravilno utemeljitev pa 3 točke, pri čemer sta bili 2 točki namenjeni vsebinsko ustreznemu odgovoru in 1 točka pravopisni pravilnosti.

Indeks težavnosti te naloge je bil 0,34, indeks diskriminativnosti pa 0,19, kar je rahlo pod mejo ustreznosti. Naloga je taksonomsko v celoti na drugi stopnji; prvi del naloge je zaprtega, drugi del pa odprtega tipa. Naloga je bila za kandidate zahtevna, ker preverja različna znanja: prvi del naloge je skladijski, drugi del naloge je jezikovni pravopisni, tretji del naloge pa celo metajezikovni pravopisni – lahko rečemo, da je naloga povezana predvsem z znanjem pravopisa. V zadnjih letih ugotavljamo, da se je ravno znanje pravopisa pri kandidatih močno poslabšalo; to nenazadnje kaže tudi (ne)uspeh v jezikovni oceni šolskega eseja, kjer kandidati praviloma dosežejo najnižje število točk. Slabo reševanje te naloge je torej povezano s splošnim slabim znanjem pravopisa, poleg tega pa je bil drugi del naloge vezan, zato so kandidati, ki niso obkrožili ustreznega odgovora, »izgubili« kar štiri točke. Naloga sama po sebi ne bi smela biti težka, saj zahteva le osnovno šolsko znanje.

13. naloga: Opazujte podčrtani del izpisane povedi. ...*sestra Marica pa o njem pravi, da je bil tak fant, da ga je bilo treba iskati.* Kandidati so morali (1) podčrtani del povedi nadomestiti z drugim sopomenskim frazemom (2 točki); (2) podčrtani del povedi nadomestiti s sopomensko slogovno nezaznamovano besedno zvezo (2 točki); (3) v povedi utemeljiti, ali bi bila v izhodiščnem besedilu primernejša uporaba slogovno nezaznamovane besedne zveze (3 točke). Naloga je večinoma besediloslovna, le ena točka od sedmih je namenjena pravopisu, deloma je na drugi in deloma na tretji taksonomski stopnji ter je odprtega tipa.

Indeks težavnosti te naloge je bil 0,36, indeks diskriminativnosti pa 0,27, kar pomeni, da je bila naloga ustrežna. Kandidati so jo slabo reševali, ker zahteva poznavanje besedišča (predvsem frazemov), kar je ob vse slabšem jezikovnem znanju in vse slabši splošni jezikovni razgledanosti za veliko kandidatov predstavljalo težavo. Iz reševanja naloge je razvidno, da kandidati slabo poznajo slogovno zaznamovanost oz. nezaznamovanost besed in besednih zvez ter da slabo obvladajo slogovno pestrost jezika. Mnogi kandidati so imeli težave že z razumevanjem podčrtanega dela povedi, saj je bilo iz njihovih odgovorov razvidno, da ne razumejo, kaj podčrtani frazem sploh pomeni.

22. naloga: Zapišite S-strukturo spodaj izpisane povedi (3 točke) ter določite vrsto odvisnikov, kot si sledijo v izpisani povedi (2 točki).

Indeks težavnosti te naloge je bil 0,36, indeks diskriminativnosti pa 0,46. Naloga je torej dobro ločevala dobre kandidate od slabših; IT pa kaže, da je bila za kandidate med težjimi. Naloga je skladijska, kandidati so morali zapisati sestavo povedi po stavkih in ugotoviti razmerja med stavki; v drugem delu pa so morali poimenovati podredne stavke oz. odvisnike. Naloga je zaprtega tipa; prvi del naloge (S-struktura) je na tretji taksonomski stopnji, drugi del pa na drugi taksonomski stopnji.

Naloga je zahtevala osnovno poznavanje skladnje (vrste priredij in podredij) in grafično prikazovanje sestave povedi. S-strukture praviloma dobro obvladajo boljši kandidati; od težavnosti podanega primera je odvisno, koliko kandidatov bo nalogo pravilno rešilo. Primer v letošnji IP 2 ni bil med najlažjimi, saj je bila poved sestavljena iz petih stavkov, pri čemer je bil eden od njih razdeljen na dve

polovici. Če kandidati niso pravilno zapisali S-strukture, so težko pravilno poimenovali vrsto odvisnikov. Ker je bil ID ustrezen, je naloga dobro zastavljena, saj so jo dobro reševali kandidati, ki so znali več.

4. naloga: Kandidati so morali poimenovati vrsto izhodiščnega besedila glede na podane kriterije, in sicer glede na prenosnik, glede na izbrani krog naslovnikov in glede na predstavljeno stvarnost.

Naloga je bila besediloslovna, zaprtega tipa in na drugi taksonomski stopnji. Od kandidatov je zahtevala poznavanje vrst besedila (natančno terminologijo pri poimenovanju besedil), zato se je izkazala za težko. Indeks težavnosti te naloge je bil 0,37, indeks diskriminativnosti pa 0,27, kar pomeni, da je bila naloga ustrezna. V zadnjih letih opazujemo, da kandidati pri učenju zanemarjajo terminologijo – strokovnega izrazja namreč ne poznajo dovolj natančno (to se kaže tudi pri drugih nalogah, ki od kandidatov zahtevajo terminološko natančna poimenovanja).

17. naloga: Ta naloga je od kandidatov zahtevala pretvorbo odvisnega v premi govor, pri čemer je moral biti spretni stavek med dvema dobesebnima navedkoma.

Indeks težavnosti te naloge je bil 0,38, indeks diskriminativnosti pa 0,35. Naloga spada na drugo taksonomsko stopnjo, je skladišna in pravopisna ter polodprtega tipa. Nalogo so dobro reševali kandidati, ki obvladajo pravopisna pravila za zapisovanje premega govora. Med težjimi nalogami je verjetno zato, ker je pravopisna, znanje pravopisa je namreč iz generacije v generacijo slabše.

6. naloga: Kandidati so morali ugotoviti, kateri način razvijanja teme (slogovni postopek) prevladuje v 1. odstavku izhodiščnega besedila, ter navesti dve značilnosti tega načina razvijanja teme. Naloga je bila vezana – rešitve v drugem delu naloge je ocenjevalec upošteval le, če je kandidat pravilno poimenoval način razvijanja teme.

Naloga je besediloslovna, na drugi taksonomski stopnji, zaprtega tipa. Indeks težavnosti te naloge je bil 0,43, indeks diskriminativnosti pa 0,29 – naloga je bila kljub težavnosti v mejah ustreznosti. Od kandidatov je naloga zahtevala, da svoje znanje o načinih razvijanja teme uporabijo na izhodiščnem besedilu. Kadar je naloga zastavljena na način, kot v letošnji IP 2, je za kandidate težja. Od njih namreč zahteva znanje, poznavanje terminologije in uporabo znanja na novem primeru.

24. naloga: Naloga je bila dvodelna. Prvi del naloge (24.1): Zapisanim zemljepisnim oziroma osebnim lastnim imenom pripišite vrstne oziroma svojilne pridevnike. Kandidati so rešitve vpisovali v preglednico. Vrstne pridevnike so morali tvoriti iz imen Frankfurt, Jesenice in Auschwitz, svojilne pridevnike pa iz imen Dieter, Marica in Goričar. (3 točke) Drugi del naloge: Do katerih posebnosti prihaja pri sklanjanju samostalnika Goričar? (2 točki)

Naloga je bila v celoti na drugi taksonomski stopnji, zaprtega tipa. V celoti je bila oblikoslovna (jezikovna oblikoslovna in metajezikovna oblikoslovna). V prvem delu naloge so se upoštevale le pravopisno pravilne rešitve (velika začetnica). Indeks težavnosti naloge je bil 0,43, indeks diskriminativnosti pa 0,49. V prvem delu gre za tip naloge, ki se v IP 2 pogosto pojavlja; uspešnost reševanja je odvisna od znanja kandidatov (pravopisno znanje o pravilni rabi velike začetnice pri vrstnih in svojilnih pridevnih, izpeljanih iz lastnih imen) in od zahtevnosti podanih primerov. Med navedenimi primeri sta bila težja dva, in sicer Auschwitz in Dieter, ostali primeri so bili relativno dobro znani iz šolskih učbenikov in delovnih zvezkov. Drugi del naloge je zahteval naučeno znanje iz oblikoslovja, ki ga je moral kandidat uporabiti na novem primeru. Primer sam po sebi ni bil zahteven, vendar se je tak tip naloge do sedaj v IP 2 redkeje pojavil, zato nanj kandidati morda niso bili pripravljeni. Indeksi kažejo, da so boljši kandidati, ki dobro obvladajo snov, pri tej nalogi lahko unovčili svoje znanje; preveč kandidatov pa dokaj osnovnega znanja, ki ga je od njih zahtevala naloga, žal ni izkazalo.

14. naloga: Kandidati so morali ugotoviti, katero slogovno sredstvo je uporabljeno v izpisanih primerih, pri čemer so imeli navedenih pet možnosti, od katerih so morali eno izbrati (obkrožiti). V nadaljevanju so morali ugotoviti, ali je izražanje z metonimijo (pravilna možnost) subjektivno ali objektivno, pri čemer so podčrtali eno od dveh ponujenih možnosti.

Naloga je bila zaprtega tipa, od kandidatov je zahtevala pravilno obkrožitev in podčrtavo podanih rešitev. Šlo je za besedoslovno nalogo na drugi taksonomski stopnji. Indeks težavnosti naloge je bil 0,46, indeks diskriminativnosti pa 0,16.

Naloga se je znašla med težjimi nalogami kljub že ponujenim rešitvam. To potrjuje ugotovitve, ki sem jih navedla za 13. nalogo. Obe nalogi sta namreč od kandidatov zahtevali razumevanje delov povedi, ki so izraženi s prenesenim pomenom. Izkazalo se je, da kandidati ne ločijo dobro dobesedne rabe od prenesene, da ne zmorejo prepoznati prenesenih pomenov oziroma slogovne zaznamovanosti besed in da ne znajo poimenovati slogovnih sredstev v takih delih povedi. Ker je za celostno pismenost oziroma za splošno razumevanje besedil (posebej publicističnih, s katerimi se bodo kandidati tudi v nadaljnjem življenju pogosto srečevali) prepoznavanje prenesenega pomena nujno, bomo pri takih nalogah vztrajali.

4.3.2.2 Indeks diskriminativnosti

Nalog se prenizkim ID je sedem, kar je manj kot v lanski IP 2, ko je bilo takih nalog osem. Od sedmih nalog s prenizkim indeksom se tri mejni vrednosti 0,20 močno približajo (dve nalogi 0,19 in ena naloga 0,18). Priznati je treba, da te naloge niso ustrezno ločevale kandidatov, saj so jih enako dobro reševali slabši in boljši kandidati.

Najnižji ID je imela 3. naloga, ki spada tudi med težje naloge (IT = 0,32). ID te naloge je bil 0,03, kar pomeni, da naloga ni ločevala slabših in boljših kandidatov. Naloga je zahtevala poimenovanje prevladujoče teme izhodiščnega besedila. Mnogi kandidati so podali poenostavljen odgovor (Ivan Pirečnik/življenje Ivana Pirečnika), ker so verjetno spregledali, da je treba navesti prevladujočo temo besedila (vrnitev Ivana Pirečnika). Za uspešno reševanje te naloge je bilo potrebno besedilo poglobljeno prebrati, ga razumeti in razmisliti o zahtevi naloge. Ker so take naloge praviloma med manj zahtevnimi, so jo očitno tudi letošnji kandidati reševali kot nezahtevno in so z njo (pre)hitro opravili, ne da bi o navodilu natančneje razmislili.

Izpostavila bom še dve nalogi, in sicer 8. in 9. nalogo, ki imata obe indeks diskriminativnosti 0,15.

8. naloga je od kandidatov zahtevala pojasnilo v povedi, zakaj so v Jugoslaviji vrnitvi »izgubljenega sina« pripisovali tako velik pomen. Naloga je s področja pomenske razčlemba, odprtega tipa, na tretji taksonomski ravni in preverja sposobnost kritičnega razumevanja. Spada med težje naloge, indeks težavnosti je 0,25. Ključne za uspešno reševanje te naloge so zmožnosti poglobljenega branja, razumevanja, logičnega sklepanja in utemeljevanja. Izkazalo se je (kot že večkrat v preteklih izpitnih polah), da imajo te zmožnosti tudi kandidati, ki sicer učno snov slabše obvladajo. Ti pri takih nalogah, ki zahtevajo razumevanje in logično sklepanje, unovčijo svojo naravno bistrumnost in iznajdljivost ter tudi splošno razgledanost, zato te naloge rešujejo enako dobro kot kandidati, ki se na pisanje mature pripravijo temeljiteje in bolj sistematično.

9. naloga je spraševala, katera besedna zveza nakazuje Ivanovo razpetost med dvema domovinama. To besedno zvezo so morali kandidati izpisati iz izhodiščnega besedila. V nadaljevanju pa so morali iz 9. odstavka besedila izpisati še poved, ki to razpetost najbolje pokaže. Naloga je bila zaprtega tipa s področja pomenske razčlemba na drugi taksonomski stopnji. Naloga ni bila zahtevna, indeks težavnosti te naloge je 0,77. Za uspešno reševanje so bili ključni natančno branje navodil, logično sklepanje oz. razmišljanje. Gre za nalogo, ki je odvisna od izhodiščnega besedila, zato se kandidati na tak tip naloge težko pripravijo vnaprej. Nalogo so torej kandidati reševali z razumevanjem, bistrumnostjo, logiko, saj ni odvisna od točno določenega znanja, ki bi ga usvojili pri obravnavi učne

snovi. Naloge s področja pomenske razčlemba praviloma slabše ločujejo kandidate po dejanskem znanju, saj je uspešnost reševanja odvisna od drugih dejavnikov (zmožnosti razumevanja in logičnega mišljenja), ki pa so za dobro opismenjenost (tvorjenje in sprejemanje različnih besedil) ravno tako pomembni kot naučeno znanje.

Splošni komentar IP 2: Letošnja IP 2 je v primerjavi z lansko dosegla nižje rezultate. Povprečno število absolutnih točk je bilo 65,31, kar je za 8,43 manj kot lani; povprečno število relativnih točk je bilo 16,33, kar je za 2,1 manj kot lani. Tudi lanska izpitna pola je dosegla nižje rezultate kot predlanska, vendar razlika ni bila tako velika kot med lansko in letošnjo izpitno polo. Indeks težavnosti letošnje IP 2 je bil 0,54 (lanski je bil 0,61), kar je v mejah ustreznosti. Naloge v letošnji IP 2 so bile raznovrstne, pokrivalo so področja pomenske, okoliščinske, jezikovne in metajezikovne razčlemba. Največ nalog je bilo kot po navadi s področja jezikovne razčlemba, ki se deli na področja glasoslovja s pravorečjem, pravopis, besedoslovje, besedotvorje, oblikoslovje, skladnjo, slog in besediloslovje. Večji delež nalog je pokrival pravopisno ravnino. Razmerja med posameznimi področji so primerljiva s prejšnjimi izpitnimi polami, tako da letošnja izpitna pola v ničemer ni izrazito odstopala od prejšnjih. Večina nalog je bila zastavljenih na drugi taksonomski stopnji, ki od kandidatov zahteva razumevanje s sklepanjem, uporabo, preoblikovanje, razlaganje, prenos znanja in razčlenjevanje. Tudi v tem je letošnja izpitna pola podobna prejšnjim polam. Letošnja izpitna pola je od kandidatov zahtevala več naučenega jezikovnega znanja (npr. pravopisna pravila, poznavanje natančne terminologije, poimenovanje oblikoslovnih posebnosti ...), ki so ga morali biti sposobni prenesti v nove situacije oziroma uporabiti na novih primerih (druga taksonomska stopnja). Menim, da izpitna pola kljub nižjemu uspehu in nižjemu indeksu težavnosti ni bila pretežka; indeksi kažejo, da ohranja pričakovani standard uspešnosti in zahtevnosti.

4.3.3 Ustni izpit

Povprečno število doseženih relativnih in absolutnih točk pri tem delu izpita je bilo 17,32, kar je večje kot lani (lani: 17,11). Indeks težavnosti je 0,86, kar je enako lanskemu, vendar pa je ta rezultat blizu zgornji vrednosti (0,90), ki je še ustrezna za veljavnost izpita. Indeks diskriminativnosti je 0,37 (enako kot lanski), kar pa je znotraj optimalnih vrednosti.

Ustni izpit je notranji del maturitetnega izpita. Pri njem se preverjajo tisti cilji učnega načrta, ki jih pisni del izpita ne more preverjati. Ti so: zmožnost smiselnega in estetskega branja, zmožnost govornega izražanja v knjižnem jeziku ter uporabno literarnozgodovinsko in literarnoteoretično znanje ob razlagi predloženega literarnega besedila ali odlomka ter pregledno literarnozgodovinsko znanje po veljavnem katalogu oziroma pregledno znanje, razumevanje in sposobnost kritičnega razmisleka o vlogi in položaju slovenskega jezika v preteklosti in sedanjosti. Sestavljen je iz: a) glasnega branja predloženega literarnega oz. polliterarnega besedila; b) vprašanja ob predloženem literarnem oz. polliterarnem besedilu ali odlomku (usmerjena interpretacija oz. dialog); c) preglednega vprašanja iz književnosti ali strukturirane jezikovne naloge ob predloženem besedilu ali odlomku.

Kandidati so pri tem delu izpita najuspešnejši. Največ kandidatov je z 20 točkami (26,59 %), visok delež kandidatov ima tudi 19 točk (15,78 %) in 18 točk (15,88 %). Ti rezultati pomenijo, da kar 58,25 % vseh kandidatov na ustnem delu izpita doseže 90 odstotkov ali več (oziroma odlično oceno).

4.4 Najpogostejši nepravilni odgovori kandidatov

Najpogostejši nepravilni odgovori so predstavljeni v poglavju 4.3, v razdelku, kjer pojasnujem naloge z nizkim indeksom težavnosti.

4.5 Mnenje zunanjih ocenjevalcev o nalogah in vprašanjih v izpitnih polah

DPK SM za slovenščino ni prejela nobene pisne pripombe ne na prvo in ne na drugo izpitno polo ter tudi ne na *Navodila za ocenjevanje*. Komisija mnenja zunanjih ocenjevalcev ne preverja s posebnim vprašalnikom. Ocenjevalci svoje mnenje povedo na seminarjih glavni ocenjevalki ali regijskim vodjem, ki ga sporočijo naprej. V nadaljevanju povzemam bistvene poudarke z letošnjih srečanj ocenjevalcev na seminarjih.

Letošnja IP 1 je bila po mnenju zunanjih ocenjevalcev vsebinsko in taksonomsko ustrezno sestavljena; oba eseja sta se nanašala na ključne vsebinske, tematske in motivne elemente v romanih. *Navodila za ocenjevanje* so bila natančno opredeljena in dobro predstavljena, tako da z ocenjevanjem esejev ocenjevalci niso imeli težav. Splošna pripomba dela ocenjevalcev se je nanašala le na izbor romana *Ana Karenina* za maturitetno branje, motila jih je njegova obsežnost; večji del ocenjevalcev pa je menil, da je kljub obsežnosti roman primeren za splošno maturo, saj je Tolstoj pomemben klasik evropskega realizma, njegova *Ana Karenina* pa spada v kanonsko branje svetovne književnosti, zato je prav, da ga gimnazijci podrobno spoznajo. Pri ocenjevanju se je izkazalo, da vsebina romana za kandidate ni bila prezahtevna, torej je bil izbor primeren.

Več pripomb se je pojavilo pri IP 2. Pokazalo se je, da se ocenjevalci delijo v dve skupini: v popustljivejšo in zahtevnejšo. Maturitetna komisija se je iz njihovih pripomb naučila, da je treba v prihodnje natančno premisliti smotre te pole. Letošnja pola je šla v smer naučenega znanja, ki ga je bilo potrebno uporabiti v novih situacijah. *Navodila za ocenjevanje* so želela dosledno vztrajati pri terminološko in jezikovno pravih rešitvah, kar pa se je delu ocenjevalcev zdelo prestrogo. V prihodnje bo treba premisliti, pri katerih strokovnih poimenovanjih in katerem znanju je treba v skladu z učnim načrtom res vztrajati oziroma katere vsebine so za kandidate tudi po maturi tako uporabne, da si brez njih mladega izobraženca ne moremo predstavljati, in v katerih elementih lahko »popustimo«. Vsekakor pa mora izpitna pola ohraniti ustrezno raven zahtevnosti, s čimer se strinjajo vsi ocenjevalci. Vsi ocenjevalci so se strinjali tudi s tem, da je jezikovno znanje danes enako pomembno, kot je bilo včasih, zato je pri učenju jezika treba vztrajati. Ravno pri znanju jezika se namreč kaže največji primanjkljaj sodobnih kandidatov, saj naloge, ki od njih zahtevajo npr. znanje pravopisa (IP 1 v jezikovnem delu in veliko nalog v IP 2), praviloma najslabše rešujejo. Sporočilo maturitetne komisije je, da pri osnovnem znanju pravopisa nikakor ne sme prihajati do popuščanja, saj je to osnova opismenjenosti.

Ponovno so se pojavljale pripombe o času pisanja. Čas pisanja za esej je že nekaj let krajši za 30 minut; za pregled naloge pogosto kandidatom zmanjka časa. Na čas pisanja IP 2 ni bilo pripomb; kandidati so imeli letos dovolj časa za pisanje in pregledovanje nalog.

Ocenjevalci so pohvalili izvedbo seminarjev. Letošnje leto smo uvedli novost, da smo ocenjevalce, ki so pri analizi ocenjevanja izstopali, povabili na individualen seminar, na katerem so se soočili s svojimi napakami in pomanjkljivostmi pri ocenjevanju. Nekateri se seminarja niso želeli udeležiti, zato so z ocenjevanjem z letošnjim letom prenehali. Tisti, ki so se seminarja udeležili, so bili nad izvedbo seminarja navdušeni. Povedali so, da so se veliko naučili in spoznali svoje napake, katerih se pred tem niti niso zavedali. Individualno soočanje z lastnim ocenjevanjem je torej način, ki so ga ocenjevalci sprejeli. Skupni seminarji so potekali po že standardnem načinu, po katerem ocenjevanje vadimo na nalogah spomladanskega izpitnega roka. Tak način je za ocenjevalce bolj smiseln, saj so na seminarjih že predstavljeni primeri, ki bi lahko povzročali težave pri ocenjevanju. Težko je pripraviti kakovostno gradivo za seminar, ker je časa za pripravo zelo malo, vendar so tudi letošnje gradivo ocenjevalci pohvalili. Povedali so, da so bili v njem dobri, koristni primeri, ki so jim bili v pomoč pri ocenjevanju nalog.

Nalog IP 1 v tretjem ocenjevanju ni bilo veliko, število je primerljivo z lanskim. Lani je bilo v tretjem ocenjevanju 377 nalog od 6.264 (6 %), letos pa 424 od 6.135 (6,9 %). Ta podatek kaže na uspešnost

seminarskega dela in na usklajenost med ocenjevalci, ki je bila pri lanskem ocenjevanju sicer največja do sedaj, vendar tudi letošnja ni bistveno slabša. Glede na posebnosti ocenjevanja esejskih nalog je ta usklajenost zelo visoka. Poudariti velja, da se usklajenost med ocenjevalci vse bolj povečuje, saj indeks objektivnosti tako za razpravljalni kot za razlagalni/interpretativni esej raste; letos je indeks objektivnosti za interpretativni esej prvič dosegel območje ustreznosti (0,83), za razpravljalni esej pa se je glede na lansko leto zvišal (0,66).

Kljub prizadevanju, da bi na seminarjih čim bolj poenotili vse elemente ocenjevanja, kljub predstavitvi pol samo na enem mestu itd., je ocenjevanje vsake nove naloge tako zahtevno, posebno in enkratno delo, da se vedno znova pokažejo odstopanja in določena nihanja zaradi različnega razumevanja taksonomske zahtevnosti posameznih postavk v IP 1, pretirane strogosti ali pretirane popustljivosti, ozkosti ali širine pri pričakovani vsebini problemskega vprašanja, upoštevanja ali zanemarjanja delnih ali še sprejemljivih rešitev. Vendar so ta odstopanja in nihanja povsem normalna, kajti izpitne pole ocenjujemo raznoliki ljudje z različnimi pričakovanji in izkušnjami – popolna usklajenost zaradi značilnosti nalog pri slovenščini ni mogoča. Skupina ocenjevalcev je pri slovenščini, ki jo opravljajo vsi kandidati, zelo številčna in je med večjimi ocenjevalskimi skupinami, zato je tako visoka usklajenost znotraj tako raznolike množice ocenjevalcev uspeh in z ocenjevanjem smo lahko na splošno zadovoljni. Poudariti velja, da je usklajenosti ocenjevalcev izjemno visoka pri ocenjevanju razlagalnega/interpretativnega eseja, ki ga ocenjuje bistveno manjša skupina ocenjevalcev kot razpravljalni esej. Še vedno je pri ocenjevanju kar nekaj napak, kar se je pokazalo pri reševanju ugovorov na oceno. V prihodnje bomo razmislili o ponovnih individualnih seminarjih za ocenjevalce z več napakami in pomanjkljivostmi.

5 Zunanje ocenjevanje in ugovori

5.1 Zunanje ocenjevanje

Pisni del izpita je v spomladanskem roku potekal v dveh delih: IP 1 so kandidati pisali 4. maja, IP 2 pa 30. maja. Pisni del izpita je pri obeh polah potekal brez posebnosti.

Moderacija *Navodil za ocenjevanje izpitne pole 1* je bila 13. maja v prostorih Državnega izpitnega centra. Opravili so jo člani DPK za slovenščino in pomočniki glavnega ocenjevalca oz. t. i. regijski vodje. Na seji smo potrdili pripravljena *Navodila za ocenjevanje* z manjšimi dopolnitvami delno pravih rešitev.

Predstavitev IP 2 in *Navodil za ocenjevanje* je bila 14. maja v Ljubljani (Emona Efekta, Stegne), in sicer v okviru seminarja za usposabljanje zunanjih ocenjevalcev. Predstavitev izpitne pole in navodil je potekala brez posebnosti. Vsa morebitna vprašanja ocenjevalcev smo razrešili sproti; pripomb ali predlogov na polo ali navodila ni bilo. Zaradi manjšega števila interpretativnih esejev smo te razdelili v ljubljansko regijo in med udeležence moderacije.

Vrnitev nalog iz prvega ocenjevanja in sprejem nalog v drugo ocenjevanje sta potekala 27. maja. Zamenjavo esejev so izpeljali regijski vodje oz. pomočniki glavnega ocenjevalca znotraj regij. Na začetku drugega ocenjevanja smo izločili pole tistih kandidatov, ki niso uspešno zaključili 4. letnika. V drugo ocenjevanje je tako šlo 6.135 nalog.

Vrnitev nalog iz drugega ocenjevanja in razdelitev IP 2 je bilo 11. junija. Pred tem je bila izvedena moderacija *Navodil za ocenjevanje izpitne pole 2*.

Moderacija *Navodil za ocenjevanje* je potekala 10. junija v prostorih Državnega izpitnega centra. Moderacijo so opravili člani DPK za slovenščino in pomočniki glavnega ocenjevalca. V *Navodila za ocenjevanje* smo na podlagi pregledanih pol kandidatov vnesli za nekatere naloge dodatne variante rešitev in nekatere delne oz. še sprejemljive rešitve ter primere nesprejemljivih rešitev.

Predstavitev IP 2 in *Navodil za ocenjevanje* je potekala 11. junija v Ljubljani (Emona Efekta, Stegne) in je bila tako kot vedno združena s seminarjem za usposabljanje zunanjih ocenjevalcev. Zunanji ocenjevalci so vadili na seminarskem gradivu in vprašanja, ki so se jim pojavljala, posredovali regijskim vodjem. Po koncu delavnic je bil kratek sestanek regijskih vodij z glavnim ocenjevalcem, na katerem so vodje povedali mnenje ocenjevalcev in podali predloge za končna moderirana *Navodila za ocenjevanje*. Po pogovoru in razmisleku smo v *Navodila za ocenjevanje* vnesli nekaj dodatnih rešitev. Tako kot je v navadi že nekaj let, pri moderaciji IP 2 sodelujejo prek regijskih vodij vsi ocenjevalci. Ob koncu seminarja so bili vsi ocenjevalci seznanjeni s spremembami oz. s končno verzijo *Navodil za ocenjevanje*. Vrnitev ocenjenih IP 2 je potekala 21. junija.

27. junija je DPK za slovenščino na svoji seji postavila tudi pragove med ocenami. Do takrat se je opravilo tudi kontrolno (tretje) ocenjevanje 424 nalog IP 1, pri katerih je prišlo do prevelike razlike med prvim in drugim ocenjevalcem. Kontrolno smo ocenili tudi 200 nalog IP 2. Po postavitvi pragov smo opravili še kontrolno mejno ocenjevanje obeh izpitnih pol 115 kandidatov, ki so dosegli 45 ali 46 točk in so torej za eno ali dve točki »zgrešili« pozitivno oceno. Od teh jih je po kontrolnem ocenjevanju prag pozitivne ocene prestopilo 57 (33 od njih je bilo po kontrolnem ocenjevanju pogojno pozitivnih). Po obravnavanih ugovorih je prag pozitivne ocene prestopil še 1 kandidat od teh, ki so bili mejno ocenjeni; ugovor pa jih je podalo 14 (od 115) kandidatov.

V sodelovanju z zunanjim strokovnjakom je bilo ocenjenih 11 nalog kandidatov s posebnimi potrebami. Vseh kandidatov s prilagojenim vrednotenjem je bilo letos 84, v to številko pa niso zajeti tisti kandidati s posebnimi potrebami, ki imajo le prilagojene pogoje na izpitu (npr. le podaljšan čas pisanja, poseben prostor ipd.). Letos so ocenjevalcem, ki ocenjujejo naloge kandidatov s posebnimi potrebami in so za tovrstno delo posebej usposobljeni, končno višje ovrednotili ocenjevanje teh nalog.

Pregledali in popravili smo približno 40 »maksimumov« pri IP 2, do tovrstnih napak prihaja zaradi tega, ker se vse naloge IP 2 ne oddajo v Ljubljani in jih zato v optično branje (skeniranje) ne oddajo ocenjevalci sami. Ob tem smo odpravili tudi nekatere druge nepravilnosti in pomanjkljivosti pri ocenjevanju.

5.2 Ugovori na oceno in način izračuna izpitne ocene

Pri slovenščini je bilo letos 697 zahtev za vpogled izpitnega gradiva, ugovorov pa je bilo 380 (od tega 373 ugovorov na oceno in 7 ugovorov na izračun ocene). Od vseh predmetov je imela slovenščina največ ugovorov (36,85 % od vseh ugovorov), kar je seveda povezano tudi z velikim številom kandidatov. Vendar je delež ugovorov pri slovenščini glede na celoto letos manjši, kot je bil lansko leto (40,7 %). Ugovore na oceno so letos reševali trije izvedenci.

V primerjavi s preteklim letom je bilo letos zahtev za vpogled izpitnega gradiva in ugovorov manj. Lani je bilo podanih 755 zahtev za vpogled, kar je 11,03 % vseh kandidatov, letos je bilo podanih 697 zahtev za vpogled, kar je 10,3 % vseh kandidatov. Vseh ugovorov je bilo lani 360, kar je 5,26 % vseh kandidatov, letos pa je bilo vseh ugovorov 380, kar je 5,64 %. Ti podatki povedo, da delež kandidatov, ki podajo ugovor na oceno, raste.

Do spremembe točk in zvišanja ocene je prišlo le pri 136 kandidatih, do spremembe ocene pa pri 53 kandidatih. Ta dva podatka sta bistveno drugačna od lanskega. Letos je do zvišanja točk prišlo le pri 35,7 % kandidatov (lani pri 54,7 %), letos je do zvišanja ocene prišlo le pri 13,9 % kandidatov, lani se je ocena zvišala pri 28,6 % kandidatov. Izkazalo se je, da je bilo letos ocenjevanje v primerjavi z lanskim boljše, bolj usklajeno in z manj napakami, tako da so izvedenci popravili precej manj ocen kot v preteklih letih. Povprečna sprememba odstotnih točk je bila 1,39 (lani 1,78), povprečna sprememba točkovne ocene je bila 1,04 (lani enako 1,04). Največja sprememba odstotnih točk je bila 9,0, kar je enako kot predlani (lanski podatek je izstopajoč in neobičajen: 32,50), največja sprememba točkovne ocene je bila 2,0 (lani 3,0).

Analiza je pokazala, da je število ugovorov v primerjavi z lanskim letom rahlo naraslo, vendar pa je bilo ugodno rešenih bistveno manj ugovorov kot lani in tudi sprememb ocene navzgor je bilo občutno manj. Tudi drugi podatki potrjujejo, da je bilo ocenjevanje letos enotnejše. Letos so izvedenci potrdili 73 ocen (lani le 33).

Kakor so pokazali že posamezni indeksi, se je tudi po obravnavi ugovorov izkazalo, da je bilo letošnje ocenjevanje uspešno. Napak pri ocenjevanju je bilo manj, tako da so izvedenci v veliki meri potrdili pridobljeno oceno oziroma so jo v precej manjšem odstotnem deležu kot lani zvišali. Do zvišanja je prišlo praviloma pri boljših kandidatih, ki so bili pri ocenjevanju oškodovani zaradi netipičnih, izvernih, drugačnih rešitev, ki jih ocenjevalci niso prepoznali kot pravilne (to se je pokazalo predvsem pri IP 1, torej pri eseju). V takih primerih je prav, da izvedenci »krivico« popravijo, torej je pritožba upravičena. Mnogo kandidatov pa poda ugovor na oceno zato, ker jim do višje ocene manjkata točka ali dve, ne pa zato, ker bi v ocenjevanju res prepoznali pomanjkljivosti ali napake.

Po letošnji analizi statističnih podatkov ugotavljam, da je ocenjevanje doseglo dokaj visoko raven in da je treba nadaljevati v zastavljeni smeri, da bomo v prihodnje lahko dosegali še boljše rezultate.

6 Povzetek

Kandidati so tako kot vsako leto pisali izpitno polo 1 (IP 1) in izpitno polo 2 (IP 2) ter opravljali ustni izpit. IP 1 je šolski esej, kandidati izbirajo med dvema tipoma eseja, razpravljalnim in razlagalnim/interpretativnim, IP 2 pa je preverjanje jezikovnega znanja na podlagi danega neumetnostnega besedila. Posebnih težav med izvedbo letošnje mature ni bilo, tudi ocenjevanje je potekalo zelo kakovostno, še kakovostneje kot preteklo leto – seveda pa so možne še izboljšave, ki jih predlagamo tudi v letošnjem poročilu DPK SM za slovenščino. Naslov tematskega sklopa za letošnjo splošno matura (pisanje eseja oz. IP 1) je bil *Vse srečne družine so si podobne, vsaka nesrečna družina pa je nesrečna po svoje (L. N. Tolstoj)*, tematika eseja je bila torej povezana z družbeno aktualno tematiko – družino. V razpisanem tematskem sklopu sta bila dva romana, in sicer *Ločil bom peno od valov* slovenskega pisatelja Ferija Lainščka in *Ana Karenina* ruskega realista Leva Nikolajeviča Tolstoja. Na podlagi teh dveh romanov so kandidati po predloženih smernicah pisali razpravljalni in razlagalni/interpretativni esej, za katerega je bil podan tudi odlomek iz romana *Ana Karenina*. Izhodiščno besedilo letošnje IP 2 je bilo publicistično besedilo z naslovom *Dve materi, dve domovini pa en sam deček*. Kandidati so morali pokazati svoje sporazumevalne zmožnosti v 26 nalogah, pri čemer so v zadnji nalogi tvorili neumetnostno besedilo (javno vabilo). Izpitna pola 2 celovito preverja sporazumevalne zmožnosti kandidatov, tj. razumevanje, analiziranje in vrednotenje izhodiščnega besedila določene neumetnostne besedilne vrste z različnih vidikov ter s tem tudi vse pomembne sestavine in cilje učnega načrta. Izpitna pola 2 je sestavljena tako, da v ustreznih deležih vključuje naloge za preverjanje vseh vrst razčlemb neumetnostnega besedila: pomensko, okoliščinsko, glasoslovno s pravorečjem, pravopisno, besedoslovno, oblikoslovno, skladijsko, besedotvorno, slogovno in besediloslovno.

6.1 Ocena uspeha kandidatov

Šolski esej je pisalo 6.135 kandidatov (povprečno štev. odstotnih točk: 64,38; povprečno štev. absolutnih in relativnih točk: 30,68; indeks objektivnosti: 0,67; indeks težavnosti: 0,61; štev. tretjih ocenjevanj: 424 (tj. 6,9 %), 50 točk (vse možne točke) sta dosegla 2 kandidata). Od tega je razpravljalni esej pisalo 5.973 kandidatov (tj. 97,35 %), v povprečju so dosegli 30,63 točke; indeks težavnosti: 0,61; indeks diskriminativnosti: 0,54; indeks objektivnosti: 0,66.

Interpretativni esej je pisalo 162 kandidatov (to je 2,65 %), ki so v povprečju dosegli 32,95 točke. Indeks težavnosti je bil 0,66, indeks diskriminativnosti je bil 0,59 in indeks objektivnosti je bil 0,83. Indeksi težavnosti za posamezne vsebinske postavke se gibljejo med 0,61 in 0,72 ter kažejo, da esej na splošno za kandidate ni bil prezahteven. Najtežje so bile tiste postavke, ki so zahtevale poznavanje celotnega romana in se niso nanašale le na odlomek.

V povprečju so rezultati IP 1 nekoliko nižji od lanskih. Lani so kandidati pri eseju dosegli v povprečju 31,59 točke, letos pa 30,68. Indeks težavnosti letošnje IP 1 je bil za 0,02 nižji kot lani, vendar pa je letošnji indeks objektivnosti za 0,02 višji kot lanski. Vsebinsko esej ni bil zahtevnejši kot lanski, po težavnosti so bile letošnje naloge celo bolj uravnotežene kot lanske (velja predvsem za razpravljalni esej). Slabša povprečna ocena eseja je v največji meri posledica padca splošne pismenosti.

IP 2 je pisalo 6.135 kandidatov, ki so v povprečju dosegli 65,31 točke (tj. 16,33 relativne točke). Povprečni indeks težavnosti je bil 0,54. Glede na lansko leto so bili rezultati pri IP 2 slabši, saj so kandidati lani v povprečju dosegli 73,74 točke (tj. 18,43 relativne točke). Maksimalno število točk je bilo 110 (od 120 možnih), dosegel jih je 1 kandidat.

6.2 Ocena kakovosti izpitnih pol

Izkazalo se je, da vsebinski del razpravljalnega eseja za kandidate na splošno ni bil prezahteven, saj se indeksi težavnosti za vsebinske postavke gibljejo med 0,65 in 0,71, kar kaže tudi na to, da so bile postavke po težavnosti precej uravnotežene. Pod spodnjo mejo IT so kot običajno le dodatne točke za vsebino. (Lani so se indeksi težavnosti gibal med 0,61 in 0,78; to kaže na večjo uravnoteženost vsebinskih postavk po težavnosti v letošnjem eseju.) Indeks diskriminativnosti je pri vseh vsebinskih in jezikovnih postavkah ustrezen in precej uravnotežen. Kandidati nimajo večjih težav z zgradbo eseja (uvod, koherentnost, odstavčnost ...), saj je IT v tej postavki najvišji (0,83) in podoben lanskemu (0,84). IT za slog je letos 0,61, tudi ta je primerljiv z lanskim (0,59). Tudi v jezikovnem delu so pod spodnjo mejo IT dodatne točke. Večje pa so težave pri jeziku, kjer se je postavka jezikovna pravilnost ponovno znižala.

Indeksi težavnosti pri interpretativnem eseju za posamezne vsebinske postavke se gibljejo med 0,61 in 0,72 ter kažejo, da esej na splošno za kandidate ni bil prezahteven. Najtežje so bile tiste postavke, ki so zahtevale poznavanje celotnega romana in se niso nanašale le na odlomek. Pri vseh treh jezikovnih postavkah so indeksi težavnosti pri interpretativnem eseju višji kot pri razpravljalnem eseju, saj interpretativni esej praviloma pišejo boljši kandidati, ki so bolj opismenjeni. Indeksi težavnosti za posamezne jezikovne postavke so: jezikovna pravilnost: 0,37; slog: 0,75; zgradba: 0,87. Bistveno višji kot pri razpravljalnem eseju je indeks težavnosti jezikovne pravilnosti, saj je razlika med esejema 0,16 v korist interpretativnega, kar kaže na to, da interpretativni esej pišejo kandidati, ki jezik bolje obvladajo (poudariti pa moramo, da je tudi njihova splošna opismenjenost sorazmerno slaba). Indeks diskriminativnosti pri interpretativnem eseju je ustrezen, v povprečju je 0,59 (lani 0,51).

Indeks objektivnosti pri eseju je boljši, ocenjevalci ocenjujejo vse bolj usklajeno; še posebej je pomembno, da smo pri interpretativnem eseju dosegli območje ustreznosti (0,83), kar se v prejšnjih letih še ni zgodilo.

Indeks težavnosti IP 2 je 0,54, kar je precej nižje kot lani (0,61); v zadnjih petih letih je bil indeks težavnosti vedno višji, kar pomeni, da je bila letošnja IP 2 za kandidate težja kot v preteklih letih. Nobena naloga ni imela indeksa težavnosti pod 0,10 in nobena nad 0,90, kar pomeni, da so imele vse naloge indeks težavnosti v razponu ustreznosti (0,10–0,90). Težje naloge so bile tiste z IT pod 0,50, takih nalog je deset (naloge: 3, 4, 6, 8, 13, 14, 17, 19, 22 in 24). Lažje naloge so bile tiste z IT nad 0,80 (naloge: 1, 5, 7, 20).

6.3 Druge ugotovitve

Glede na poročilo DPK SM za slovenščino in konkretne podatke lahko izpostavimo nekaj najpomembnejših ugotovitev:

Primernost tematskega sklopa: Kljub temu da je roman *Ana Karenina* zelo obsežen in je pri nekaterih kvantiteta besedila zbujala pomisleke, se je izkazalo, da to za kandidate ni predstavljalo posebne težave (oziroma nič večje kot v preteklih letih, ko so bila v maturitetnem sklopu manj obsežna besedila; indeks težavnosti letošnje IP 1 je bil za 0,02 nižji kot lani).

Ocenjevanje (predvsem eseja): Usklajenost ocenjevalcev je izjemno visoka pri ocenjevanju razlagalnega/interpretativnega eseja, ki ga ocenjuje bistveno manjša skupina ocenjevalcev kot razpravljalni esej. Še vedno pa je pri ocenjevanju predvsem razpravljalnega eseja nekaj napak, kar se je pokazalo pri reševanju ugovorov na oceno. V prihodnje bomo razmislili tudi o individualnih seminarjih za ocenjevalce z več napakami in pomanjkljivostmi. Razveseljivo pa je dejstvo, da je letošnji indeks objektivnosti za 0,02 višji kot lanski.

Pismenost: Če smo lansko leto ugotavljali, da se mogoče trend kakovosti pisanja v slovenskem jeziku izboljšuje, moramo za letos spet ugotoviti, da se je predvsem pri pisanju razpravljalnega eseja (v razdelku *Jezik*, kjer se ocenjujejo jezikovna pravilnost, slog in zgradba eseja) spet pokazalo, da so indeksi težavnosti najnižji pri jezikovni pravilnosti (IT: 0,21), jezikovna pravilnost je po lanskem zvišanju torej spet padla (lani: 0,26; predlani: 0,23) – splošna opismenjenost kandidatov se torej niža. Glede na to, da naj bi načeloma vsak učenec, ki nadaljuje šolanje na gimnaziji, v veliki meri že po osnovni šoli obvladal jezikovno pravilno izražanje (pisanje), bo potrebno razmisliti o dodatnih ukrepih že v osnovnošolskem izobraževanju.